Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 29 октябрь, 1974 шу. ● № 130 (5419). ● Мах 2 кап.

Даькъала хийла къахьегамхой депутатий Советаш~бокъонца долча халкъа Iаьдала органаш! ДегIа а ухийла, чIоагI а лойла социалистически демократи, къахьегамхоша шерагIа дакъа лоацалда паччахьалкхенна доал деча!

(КПСС ЦК ТIахьехамашдара).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА VIII СЕССИ

ДIАХО А ТОАБЕ СОВЕТИЙ БОЛХ

Укх шера 25 октябре хиннача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета бархIалгIча сессе «КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа, къахьегамхой депутатий Советий организационно-массови беча балхахи из тоабара де дезарехи» яхача хьалхарча дешах йола доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела **Р. В. Вахаева.**

Докладчика белгалдаьккхар, вай мехка коммунизм хьалъяра аргIанара декхар къоастадеш, КПСС XXIV съездо дIахо а социалистически демократи дегIайоалаяра, советски паччахьалкхе чIоагIъяра, общества организаце ерригa система эргаьккха тоаяра боккха теркам тIабахийта хилар.

Съезда решенешка хьежжа партен правительстваси тIайцар къахьегамхой депутатий Советий бокъонаш шеръяра, паччахьалкхе, боахам, культура дегIайоалаяра дешаш къоастадеча цар бола лоархIам лакхбара, депутатий хьинар айдара тIадерзадаь дола гIулакхаш.

ХIанз Нохч-ГIалгIай АССР-е болх беш я къахьегамхой депутатий 195 моттигера Совет. Царна юкъе хержа ва 9139 депутат. 7300 депутат юкъе а волаш 1460 массазара комисси вIашагIтехай, Советаша кулгал а деш болх беш я 60 эзар совгIа саго дакъа лоацаш йола ялх эзар гаргга шоай лоIамера организаци.

Советаша организационно-массови болх бу конституционни принципаш лелаяра гарда тIа, дуккха бола къахьегамхой юкъе а озаш. Сессешка шоай балхах йола отчеташ городий, районий, юртий Советий исполкомаша хан-ханнахьа елга норма а хинна дIаэттад республике. Советаша сессеш шоай ханнахьа елга кхы цIенхаштагIа леладу. Цига хьежа увттаду вахаре лоархIаме дола дешаш, царех йола пайданей хьаддаи решенеш тIаиию. Сессешка дуккхагIа ювца баьннаб массазарча комиссей отчеташ шоай балхах депутаташа деш дола хоамаши.

Къахьегамхой депутатий юртий, поселкай, городий, районий Советий болх тоабара дешай хьакъехьара КПСС ЦК доагIIаш дола соцамаш арадаьнначул тIехьагIа республике хоалуш тоелар моттигерча Советий исполнительни комитетий состав.

ХIанз городийи районийи Советий исполкомий председателех, председателей заместителех, секретарех 90 процент лакхера образовани йолаш ба, царех дукхагIбараш цалкъа боахама специалисташ а ба, цу кадрий кхаь даькъах ши дакъа лакхера партийно-политически образовани йолаш да.

Дикка лакхбеннаб юртийн поселкайн Советий исполкомий кадрай боарам.

Парте областной комитето, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо, Министрий Совето боккха теркам тIабохийт советски органий болхлой гIулакхацара квалификаци лакхъяра.

Укх тIеххьарча шерашка тоаденнад Советий балха планировани елга, царех дуккханеша шоай болх перспективни планий ларда тIа бу.

Доал деча органий болх дIахо а эргабаьккха тоабара дукха къахьег республике.

Укх тIеххьарча шера автономни республике даьча гIулакхаша новкъостал дир Советий болх хоалуш дикагIа хилийтара.

Советий организационно-массови болх дикагIа тоабаро новкъостал дир промышленносте, юрта боахаме, бахача наха гIулакхаш деча декхараш кхы боккхагIча толамца кхоачашдара.

Промышленни продукцена реализаци яра ийс бетта план бIарчча хьанийцача автономни республике 101,1 процент кхоачашйир, цунца моттигерча Iаьдала карайолча предприятешa 102 процент а еш. 1973—1974 шерашка промышленни продукце 15 тайпана дикала паччахьалкхен Знак еннай. Паччахьалкхенга дулх дохкара ийс бетта план 105 процент, шура — 101 процент, тха — 100,5 процент кхоачашъяьй.

Республика юрта боахаме хьаддагIа къоастадаьд колхозашта, совхозашта, бIарччача районашта специализаци яра лостамаш, хьайбай боахам промышленни ларда тIа боаккхаш а доакъара база чIоагIъеш а цхьадола лоархIаме гIулакхаш даьд.

ДIахо а дегIаденад капитальни гIишлош хьалъелга, торговли, бахача наха деш дола бытовой гIулакх, дикагIа тоалуш ба культура, просвещене, унахцIено лораяра, социальни Iалашон учреждеяей болх.

Бакъда, йоах докладчика, къахьегамхой депутатий Советий организационно-массови балха тIа хIанз а долаш да цIенхашттара кхоачамбоацараш. Дуккхача Советийн цар исполкомийн балха тIа нийслу формализма элементаш, дукхагIча даькъе цар балха мах бу боахамей социально-культурнии доакъошка карагIдаьннарашка хьежжа а боацаш, тайп-тайпарча гIулакхий, заседаней, совещаней дукхалга хьежжа.

Дуккхача Советаша кхоачамболлаш тIахьожам лоаттабац законодательство леладара, боагIIаш бола къовсам лоаттабац паччахьалкхен дисциплина телхаерашца, ледара леладу гIулакхерча наха шоашта де тIадилла гIулакх бахьан бола бехктокхам лакхбелга. ХIанз а кхоачамболлаш гIулакхаш дац Советий исполкомий, цар отделий, управленей болх эргабаьккха тоабара.

Дуккхача Советаша, цар исполкомаша, министерстваша, ведомстваша ледара организационнии практически болх бар бахьан долаш тIехьадус республика экономикен культурен дегIаухилга, хIьта жилищно-коммунальни боахаме, юрта нах баха моттигаш хьалъеча, школай, культуран унахцIено лораярен учреждeней болх вIаштIехьбоаккхача, къахьегамах, лаьттах пайда эцарах дола законодательство леладеча, дынах юхедисараштa духьал къовсам лоаттабеча, общественни порядок лораеча, социалистически законность леладеча дола кхоачамбоацараш дувц нов. Вахаева.

Промышленни производство дегIаухилга пятилетка заданеел тIехьадусаш да. Планах лаьрхIар 23,7 процент долча кхаь шеран ийс беттан 6,6 процент мара хилацзар Нохч-ГIалгIай АССР бIарчча хьанийцача. Моттигерча Iаьдала кара йола промышленность а цу хана пятилетка заданех 22,2 процент дегIая езача 13,9 процент мара дегIаянзар.

ЧIоагIIа тIехьадусаш да культурно-бытовойи боахамей эша товараш хьаделга. Уж товараш арахецара укх шера ийс бетта план 91 процент мара кхоачашъяьяц.

Моттигерча Iаьдала кара йолча промышленноста балха тIехь эггара чIоагIагIа дола кхоачамбоацар да арахеца продукци во хилар. Дуккха брак йолаш арахец маькхабулкай, кондитерски, макаронни изделеш, алкоголь йоаца малараш, кога гIирс, тийга хIамаш, мебель.

Пятилетка заданеел дуккха тIехьадус юртбоахама производство лакхлулга а, из бахьан долаш дуккха совхозаши колхозаши ялат, шекара свекла, баьцадаараш, дулх, шура, кхыйола продукташ яхара а йохкара а хьакьехьа паччахьалкхенна хьалхашка декхарийла йолаш йисар.

Ледара дегIабоагIа общественни хьайбай боахам, къаьстта лоаман районашка, лоха я цун продуктивность, дукха доахан дов.

Балха эггара тIехьаюсача участкех цаI я республике капитальни гIишлош хьалъелга. Шерагара-шерага кхоачашъяц, плапаш, къаьстта наха чубахеи социально-культурнии объекташка. ХIанзарча пятилетка кхаь шеран ийс беттан кара ца ерзаеш йисай 115 миллион сома капиталовложенеш.

Докладчико белгалдаьккхар бахача наха бытовой гIулакхаш делга республике пятилетка заданеел дикка тIехьадусаш хилар. Республике юрта бахача наха цхьан сага сих деш дола гIулакхаш бIарчча хьанийцача Российски Федераце дерел шозза кIезигагIа да. Бахача наха деш дола бытовой гIулакхаш тоадара дукха болх бе беза къахьегамой депутатий Советаша, цар исполкомаша, депутаташа. Эггара хьалха быта служба предприятей материальни база шеръяран чIоагIъярай дола гIулакхаш де деза, колхозашкен совхозашкен быта цIенош хьалдара заданеш кхоачашъе гIерта деза.

Республике кхоачашъяц паччахьалкхени кооперативнии торговле товарооборота план а. Базашкен промышленни предприятешкен кхоачамхиллал дола товараш торговле доацаш моттигаш нийслу. ДIадаьннадац растраташ елга, хIамаш лечкъаелга, маьхаш доагIачул совнагIа доахилга, хIама юстача а ахча хьаэцача а нах Iехабелга, торговле правилаш телхаелга.

Бахача наха медицински культурнии гIулакх деча нийслу кхоачамбоацараш белгал а даьха, докладчико аьлар культуран унахцIено лораярен учреждeнешта деш дола кулгал тоаданза даргдац, аьнна. Халкъа образоване долча цIенхашттарча кхоачамбоацарий гIайгIа ца еш Iе йиш яц вай. Республике кхоачашдац всеобучах дола закон. Моттигерча Советаша, халкъа образоване органаша ледара кхоачашбу «Кагирхой массане юкъарча юкъерча образованега боахилга чакхдаккхарахи дIахо а юкъарча образоване школа дегIайоалаярахи» бола КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен Соцам. Районашка массанахьа а дац хьехархошта эша фусамийн бытовин хьалаш.

Докладчико дIахо бувц гражданий предложенешка, заявленешка, жалобашка хьожилга вIаштIехьдоаккхача долча цIенхашттарча кхоачамбоацарех. социалистически законность леладелга, общественни порядок чIоагIъелга, социалистически рузкъ лораделга Iалашдеш Советаша баь болх, моттигерча Советаша уж дешаш къоастадеча массаза а бизза пайда эцац шоай бокъонех, паччахьалкхени къахьегамей дисциплина чIоагIъергйола, тунеядство дIайоаккхаргйола гIулакхаш де деза цар.

Социалистически законность телхадеш хилара дуккхача даькъе бехке я юртийи посёлкайи Советий балха де ма доагIIара кулгал ца деш йола, цар шоай декхараш дувцилга йоацца кхоачашделга мадоагIIара хьа ца деха районийи городийи Советаш.

Уж белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадаханза даргдац. Юртийи поселкайн Советашца беча балха тIа хьалхле лелаеза моттигерча Советий системе уж эггара дукхагIеи дукхагIа нах юкъе болаши хиларца. Цар беш бола хьинаре организаторски болх боахами культурен дегIайоалаеш вай толамаш дахара хиланза даргдоацарех цаI да.

Республикански министерствашен ведомствашен моттигерча советски органашца вIаша гIулакхаш леладеш беш бола болх санна дола дош а ца дийцача даргдац. Цу гIулакха тIехь доккхий кхоачамбоацараш да, Министерствайн ведомствайн кулгалхоша доккха дола ведомственни дешаш районийн юртийн Советаша, цар исполкомаша дакъа ца лоацаш къестаду. Из къаьстта доагIа тайп-тайпарча Советий территореш тIа шоай боахамаш долча, йоагIаш йолча Советий балхаца цу боахамий балха эггара лоархIамера дешаш массаза а ца дувзача, совхозий объединени, «Консервплодоовощ» объединени, «Чечингушвино» производственно-совхозни объединени, кхыйраш санна йолча подразделенеех.

Юххера докладчико цIаьккха а белгалдаьккхар Советий организационно-массови болх хIара депутато хьалхашка латта дешаш къоастадеча гIулакхаца хьинаре дакъа лоацаргдолаш, кхоачамбоацараш майрра а принципиально а гучадоахаргдолаш, критика дегIайоалаергйолаш, Советийн царна карайолча органийн болх тоабара наькъех йола предложенеш юкъе йоалаергйолаш бе безаш хилар.

Советий организаторски кхетамен болх хила беза парте XXIV съезда решенеш тIа, партен правительстваси цул тIехьагIа яьча решенеш тIа оттадаь декхараш кхоачашдара тIаберзабаь. Общественни производства эффективность лакхъяра, партен правительствай Директиваш, хIьта иштта шоай решенеш а кхоачашъяра лоаттабу тIахьожами уж миштта кхоачашъю хьожилгеи лакхдара Советаша керттера теркам тIабохийтаргболаш, цу тIехь резервех бизза пайда эцаргболаш, кулгалдеча цар коллективноста принципаш лелаергйолаш, нахацара бувзам чIоагIбергболаш, массанахьа а доагIар цIенхашттта хьадехарей принципиальность хиларей хьал оттадергдолаш хIама де гIерта деза хаддаиза.

Республика Советаша областной партийни организаце кулгал а деш боахами культурен дегIайоалаяра кулгалдара боарам лакхбергхиларах, республикана хьалхашка латта дешаш толамца кхоачашдара гIулакха юкъе кхы а дакъа лоацаргхиларах тешаш дош аьлар докладчика.

Хьалхарча дешах лаьца еш йола пренеш эггара хьалхагIа дIайолайир Заводской райисполкома председатель волча **О. И. Дробязкос.** Укх тIеххьарча хана, аьлар цо, къахьегамхой депутатий Советаша дикка тоабаьб шоай болх. Улицаши чуIеча цIеной кварталаши тоаяра шерра пайда эц промышленни предприятей средствашта кооперировани яра шоашта еннача бокъонех. Духхьал цар чотах г. Грознерча Заводской районе тоа а дир, керда Iо а дехкар 85 эзар квадратни метр наькъаш. Улицашка 1200 керда светильник оттаьй, трамвайши автобусаши сецача моттигашка 22 павильон хьалъяьй.

ДIахо республика Министрий Совета, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума хьалхашка дош оттаду депутата: советски балха опыт вIашагIтохарга, дикагIйолча массазарча комиссей исполкомийи болх шерагIа кхайкабарга уж дукхагIа хьежара хьакъехьа.

Цул тIехьагIа къамаьл дир Грозненски районерча Старосунженски юртсовета председатела депутата **А. Х. Абдулкаримовас.** Исполкомо, аьлар цо, хадданза эргабоахаш тоабу ший болх. Бокъонца оттаьча конституционни хьалашка гулъю юртсовета сессеш, хьицаре болх бу массазарча комиссеша.

Тоабеннаб харжархой наказаш кхоачашдара болх. Юртара торговли тоаеннай, дика кийчъяьй совхоза центральни усадьба, юххьанцара школа хьайийллай Гардалиновка яхача поселке.

Къоастаданза дисача дешаех дувц депутата. Старая Сунжа яхача юрта ворхI эзар гаргга саг вах, хIаьта а цхьаь цаI культура кхуврч бац цига, эсала да бахача наха деш дола бытовой гIулакхаш, бани яц. Дика никъ ца хиларах Iан замалахьа соц Грознера юрта центре уха автобус. Никъ биллларах дола дош цкъа санна дуккхаза а увттадаьд лакхе латтача органашта хьалхашка, хIаьта а из хIанзалца къоасталданза да.

КПСС Надтеречни райкома хьалхарча секретара депутата **П. Д. Лопатина,** сессе ше къамаьл деш дийцар парте районни комитето, юххьанцарча партийни организацеша паччахьалкхей учреждeней болх тоабара чIоагIIа йоакхо еш хиларах. Районе хоадамболлаш къовсам лоаттабу къахьегамхошта эшарий бала боацаш хилар, формализм, гIулакхашта юстара вувлар, хьадда дешаш къоастадара хьалхара тIалаттача бехктокхама кIалхарвувла гIертар санна долча юкъ-юкъерча советски болхлой практике нийслуча харцахьарча хIамашца.

ЧIоагIIа уйла гIайохийт советски болхлой кадраш хьахаржарах хьалкхеярах. Юртий Советий исполкомий председателийи секретарийи гIулакхаш тIа, райисполкома аппарате вIашагIтехаб юкъерен лакхерен образовани йолаш, советски балхах дика кхеташ бола нах.

Цхьабакъда кхоачамбоацараш хIанз а цIендаь дIадаьхадаьннадац. Болх эсала вIаштIехьбаьккха лелабу Знаменски Надтеречни юртий Советий исполкомаша. Цхьаболча райисполкома болхлоша айхха бувзам лоаттабац юртсоветий исполкомашца, цу Советий территореш тIарча учреждeней гIулакхашца дувзаденна дола дешаш къестадеча хана юстара бувл уж.

Депутата уйла тIаерзайир районе культура цIа хьалдара болх во лелаш хилара, лерттIа вIаштIехьдаьхадац бахача наха ду бытовой гIулакхаш. ХIанз эттa хьал лертIадаккхара доагIIаш дола материальни новкъостал данза даргдац района.

«СССР-е къахьегамхой депутатий Советий депутатий статуса хьакъехьара» Закон тIаийцачул тIехьагIа дIаяхача хана, аьлар Грозненски хIамаш тегача производствай объединене швеяс депутата **М. П. Ушаковас,** депутатий хьинар дикка айденнад. Хувцаденнад лакхерча гIулакхаш тIарча наьха, советски боахамей учреждeней кулгалхой царцара гIулакхаш. Корта болаш къестаду депутаташа хьалхашка увттадеш дола дешаш, сихагIеи дикагIеи къестае яьпнай харжархой жалобаш, заявленеш, предложенеш.

ХIаьта а, йоахар депутата, хIанз а моттигаш нийслу Советий исполкомашца хьалххагIе а дага ца боалаш боахама кулгалхоша депутаташ балхара дIабоахаш. Вокх оагIорахьара моттигаш а нийслу депутата сий дола цIи нийрчаьккха нах бехктокхаме озийта исполкомаш раьза ца хулаш.

ДIахо М. П. Ушаковас йоахар, город Грозне микрорайонашкен Калинина цIерагIча поселкен дуккха эзараш нах бах. Цхьабакъда цига е клуб а яц, е кинотеатр а дац. Цунна хетачох, 1975 шера микрорайоне культура цIа хьалде доладергдола гIулакх вIаштIехьдаккханза даргдац.

Советски учреждeней кадраш хьахаржарай хьалкхеярай парте райкомой юххьанцарча партийни организацешей беча балхах дийцар ше къамаьл деш КПСС Ножай-Юртовски райкома хьалхарча секретара депутата **В. А. Янгульбаева.** Цо йиш хилийтай къахьегамхой депутатий районни юртийи Советий гIулакхий политически организационни боарам айбе, боахама гIулакхашта цар ю влиянн чIоагIъе. ЧIоагIIа сий деш и депутатски посташ. Ялаташ дIадувчен чуэцачен хана цар тIахьожам лоаттабаьб балхий дикала, техниках пайда эцара, къовсам лоаттабаьб кхашка ялаташ ца доадайтар духьа.

Депутата маларра дийцар халкъа образованей культуран дешашта йолча массазарча комиссе балха хьакъехьа. Цо дуккха цIенхашттта кхоачамбоацараш хьагучадаьхад. Цхьайолча юрташка лерттIа хьалаш кийчдаьлац педагогически кадрашца болх бара. Уж тоъаш яц, хIаьта цу гIулакхо вIаштIехьдалийтац керттерча предметех дешархоша чIоагIа знанеш эцилга, шоллагIча шера чубусараш дукхагIа хул.

Комиссе цIенхашттта кхоачамбоацараш хьагучадаьхад иштта культурно-просветительни учреждeней балха тIа а. Цхьацайолча моттигашка цIенхашттта хьажац керда обрядаш быта юкъехьарга, чакхъяха оттаяь мероприятеш формально лелаю.

Моттигерча Советий лоархIамегIарча декхарех цаI да лаьттах пайда эцарах дола законодательство кхоачашдара тIахьожам лоаттабар, аьлар сессе къамаьл даьча Нохч-ГIалгIай АССР прокурора **А. И. Ростова.** Халахете а, исполкомий цхьабола кулгалхой цу гIулакха вIалла шек а бац. Алхха укх шера ийс бетта лаьттах пайда эцара хьакъехьара закон толхадаь эзар гаргга моттиг хиннай. Лаьттаиш дIалувцаш йола моттигаш

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

Октябра сийна

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

ИйслагIча пятилетка дилагIча къоастамбеча шера декхараш толамца кхоачашдара шерра социалистически яхь яьржай Новогрозненски Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективашта юкъе. Кхы дIахо а цехий установкай инициатива дегIайоалаяра, производственни декхараш тIеххкоачашдара къахьегама овсарле лакхъяра яьржача социалистически яхье котало яьккхачарна лаьрхIа кхо карара кара тела цIе байракх яла оттадаьд: цаI — керттерча цехашта, шоллагIа яр — новкъостала йолча цехашта лаьрхIа, кхоалагIа яр — установкашта.

ХIара бетта яхьа итогаш ю. Котало яьккхачарна Сийлен грамоташ, карара кара тела цIе байракх, ахчан премеш лу.

Укх шера массайолча цехий коллективаша тIаийцар встречни планаш, шоайла социалистически яхье боалаш хилара договораш дир. Установкашка бригадий а къаьст-къаьстача болхлоша а тIаийца декхараш да. Массайолча цехашка установкашка, бетта а шера а тIаийцача социалистически декхарашта хан-ханнахьа итогаш ю. Инженерно-технически болхлой творчески планаш я.

ИйслагIча пятилетка пхелагIча шера чотах къахьегаш я 43-5 установка коллектив. Сентябрь бетта укх шерара план кхоачашъяь яьннай р-49, 21-1, 21-2, 48-3 установкай, № 1 йолча цеха коллективаш. Толамца кхоачашъеш я завода коллективо встречни план а. Хьалхарча ах шера завода коллектива еннай КПСС Махачкалински горкома карара кара тела цIе байракх. Республикански Сийлен доска тIа дIа а яьъяьй.

Толамца кхоачашъяьй ийс бетта план а. Продукци маьхала яккхара план сентябрь бетта 104,7 процент кхоачашъяьй. Товарни продукци арахецара план сентябрь бетта 105 процент, ийс бетта 104, 17 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа бIаь эзараш сомана продукци арахийцай.

В. БУГРОВ,
Анисимова цIерагIча ГНПЗ парткома секретарь.

ТХА ДНЕВНИК

ДАЬХЕН АМБАРАШКА

Укх шера Даьхен амбарашка 155 эзар тонн ялат чутасса дезаш ба Нохч-ГIалгIайчен лаьтта лeладераш. Цунах чутесса даьннар 137 эзар тонн да. Паччахьалкхенга ялат дохкара тIаийца шера социалистически декхараш кхоачашдаь яьннача районашка а дIахо дохкаш да ялат — керттерча даькъе хьажкIаши дуген. Царех да Шалински, Грозненски, Ачхой-Мартановски, Шелковской, Урус-Мартановски районий боахамаш.

Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара ерригa торонаш оарцагIъяьха къахьегаш да кхыча районий боахамаш а.

25 октябре республике ерригa паччахьалкхенга ехка хьажкIаш 33,5 эзар тонн я, хIаьта дуга — 11,5 эзар. Царех шалинцаша ехкай хьажкIаш 8,5 эзар тонн, урусмартановцаша — 590 тонн, грозненцаша —5 эзар тонн, сунженцаша — 3880 тонн, назрановцаша — 3660 тонн, ачхоймартановцаша — 2793 тонн, надтеречни боахамаша — 2054 тонн, малгобекцаша — 760 тонн, наурцаша— 483 тонн, хIаьта гудермесцаша — 430 тонн хьажкIаши 7547 тонн дуген, шелковчанаша 761 тонн хьажкIаши 3684 тонн дуген дехкад. Надтеречни Гудермесски районий ялат кхедераш а шоай паччахьалкхенга ялат дохкара шера декхараш кхоачашдаь боалаш лаьт. Бакъда гаьнна тIехьайисай цу даькъе Малгобекски Наурски районаш, хIаьта хIанз а декхараш кхоачашдара дукха ялат Даьхен амбарашка чутасса дезаш да, чуэпанза хьажкIаш дукхагIа йиса дола Сунженски Назрановски боахамаш.

КИРОВОГРАДСКИ ОБЛАСТЬ. Новоукраински района КПСС XX-ча съезда цIерагIча колхозерча Социалистически Къахьегама шозза Турпала А. В. Гиталова бригада кхашка тохкам беш я Днепропетровски комбайнови заводе хьаяь йолча РКС-6 «Днепр» яхача ши-шегIа лелача свекла чуэцача кердача комбайна. Свекла чуэцача машинаца цхьана комплексе болх беш я свекла чуэца комбайн.

Испытанеша хьахьекхар «Днепр» овсарле лакха йолаши эксплуатационни гIулакхашка диллача дикеи хилар. Смении хана цхьан сахьата болх бича цо чуэц цхьа гектар гаргга долча кхай тIара свекла.

СУРТА ТIА: «Днепр» яха свекла чуэца комбайн.

Р. ЕПЕЙКИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

КОТАЛОН ЦIЕЙ СИЙНА

ХьатIадоагIача шера 30 шу дуз фашистски Германи эшаеш Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъ котдаьнна. Цу юбилейга кийчо еш боккха болх дIаболабаьб КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политически дешара цIенои парте Грозненски городской комитетои.

Дукха ха йоацаш КПСС обкома политически дешара цIагIа парте горкома штате воацача лектора А. К. Зьбиякос йийшар «Социалистически Даьхе йолаярах В. И. Ленина дийцар» яха лекци.

Лекцега ладувгIа баьхкараштa запасе волча подполковника В. И. Лаврентьева дийцар город-турпал Новороссийск моастагIчох лораеш ше а ший новкъосташа а баьча тIемах.

Ю. ЮСУПОВ.

Л. И. БРЕЖНЕВИ Дж. ФОРДИ ВIАШАГIКХЕТАРГХИЛАРАХ

Укх шера 23—24 ноябре Владивостока районе вIаши аьттув болча дешаех шоашта хетар дIа-хьа алара гIулакха вIашагIкхетаргба КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежневи США Президент Дж. Форди.

Визит чакхъяьннай

ПАКИСТАНА ПРЕМЬЕР-МИНИСТР МОСКВЕРА ДIАВАХАР

26 октябре Москвера цIавийрзар Советски правительствос вехарах СССР официальни визит йолаш вена хинна Пакистан яхача Исламски Республика Премьер-Министр Зульфикар Али Бхутто.

Пакистана правительствана керте латтар Внуковски аэродроме накъавоаккхаш хилар СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, СССР Министрий Совета Председатела заместитель И. В. Архипов, иштта кхыбола официальни нах.

А. Н. Косыгини З. А. Бхуттои советски бIухой стройга хьожаш чакхбаьлар.

Пакистана Премьер-Министраца цхьана Москвера иштта дIабахар цунца баьхка официальни нах а.

* * *

Ше дIавахале журналисташца къамаьл деш З. А. Бхуттос белгалдир КПСС ЦК Генеральни секретараца Л. И. Брежневцеи СССР Министрий Совета Председателаца А. Н. Косыгинцеи хиннача вIашагIкхетара чIоагIа раьза ше хилар. ВIаши пайданеи къайле йоацаш яьча переговорашка СССР-аи Пакистанаи юкъера шинна оагIорахьара дIа-хьа леладу гIулакхаш дегIадоаладарцеи южно-азиатски субконтинентерча хьалашцеи ювзаенна проблемаш йийцай.

Цу переговорашка, аьлар Пакистана правительствана керте латтачо вIаши дагардар дуккха дикагIа кхетадир оаха, тхо дог тийша а да дIахо йодача хана пакистано-советски дIа-юха леладу гIулакхаш дуккха тоадалара торонаш Iалашъяь хиларах. Оаха доккха баркал оал советски кулгалхошта тха уйлаш тха позици кхетаеш хиларах, цу ханна оаха боккха мах бу Советски Союзо лаьцача позице.

З. А. Бхуттос белгалдир СССР-аи Пакистанаи юкъера гIулакхаш кхы а тоадалара Пакистан из тIабахийта кийча йолга. Цунах тхоай ираз а лоархIаш дергда оаха из, аьлар цо. Бхуттос белгалдир, южноазиатски субконтинента проблемаш кхоачашъеча Советски Союзо доккха дакъа юкъеккухьаш хилар.

(ТАСС).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА VIII СЕССИ

ДIАХО А ТОАБЕ СОВЕТИЙ БОЛХ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча oagIo тIa).

дукхагIа нийслу Ачхой-Мартановски Шалински, Урус-Мартановски, районашка. Хьажал шо цхьаболча кулгалхоша фу ду. Ибрагимов яхача цхьаьне хоаттам-оалам боацаш «Автуринский» совхозера лаьттан участок дIа а лаьца, дикъ шера шийна пайда эцаш лелаяьй из. ХIаьта совхоза кулгалхоша цу хьакъехьа укх шера мара хоам баьбац следственни органашка.

Моттигерча Советашта, аьлар дIахо нов. Ростова, тIадилла декхар да цар территореш тIарча промышленни предприятешка, колхозашка, совхозашка законаш кхоачашдара тIахьожам лоаттабелга. Цхьабакъда моттигерча Советий цхьайолча исполкомаша шоаш а чIоагIтIа телхаду къахьегамхой письмош, жалобаш, заявленеш къестаяра порядках дола законаш. Киров-Юртовски, Знаменски, Ново-Атагински юртсоветий исполкомашка вIалла ца хьожаш беттащ доахаш яда гражданий заявленеш. Ножай-Юртовски юртсовета исполкоме гражданаш тIаийбеш график яц, дукха ха яьккхай нах тIаийбара учет лелаю журнал доацаш. Уж дерригa хIамаш сатоха йиш йолаш дац. Дагакхаба деза, хIара сага хьал тоалулга, коллективе, районе, городе гIулакхаш толаме къестаделга дуккхача хьале советски учрежденей болх хьалда, нийса вIаштIехьбаккхарах тийша хилар.

Ше даь къамаьл юрта социально-культурни гIирсаш хьалдеча, къахьегамхошта коммунистически кхетам луча моттигерча Советаша лоацача даькъа хетадир Советски райисполкома председатела Е. К. Мажитовас. Цу дешашта къаьстта уйла тIаахийта яьннай КПСС обкома X пленум хинначул тIехьагIа. Районии юртийи Советий исполкомаш лаьрххIа хьежа яьннай дын культий хьакъехьара закон кхоачашдарга. Депутаташа хьинаре къовсам лоаттабу лаьттан законодательство телхадарца, общественна пайдане къахьегама тIерабувлача нахаца.

Айхагта хинаб харжархошцара депутатий бувзам. Шоай балха тIа царког гIортолга ю общественни организацеех. Боккха пайда лу депутаташа еча гражданий сходаша. Цига чIоагIтIа критика яьй дын «авторитеташта», хьагучадоах «Кунта-Хьажий» тоабан зуламе гIулакхаш Гражданий сходаша, дын культех дола законадательство телхадарца къовсам лоаттабеча комиссеша цIенхаштта влияни ю озабезамаш леладар, цхьа лехар, кхалсага сий IотеIадар санна долча ширача замах юхелисача гIулакхашца лоаттабеча къовсама.

Депутата дийцар, районии Совета массазарча комиссеца хадданза шоай засседанеш ю, хьинаре дакъа лоац Совета сессешкен исполкома засседанешкен дукха дешаш кийчдеча яхаш.

Райисполкомо хьалха йовкъостал ду юртсовета. Исполкомо членаш каст-каста хул моттигашка, юртий Советий балха планашка хьеж, хьалха мероприятеш чакхъяхара новкъостал ду царна.

Моттигерча Советаша чIоагIгIа йоакхо ю кагирхошка массане юкъара юкъера образовани яккхийтара. Хьехархошта махулла дикагIа бытовой хьалаш вIаштIехьдаха гIерт тхо, аьлар депутата. Дешара керда шу дIадолалуча юххье вIаштIехьдаьккхар къона хьехархой революцеи къахьегамеи ветеранаша вIашагIкхетилга. Циренашта бар боахамий кулгалхой, дукха бераш дола ноаной. Цу дерригача гIулакхаша Iимерза, дег тIара хьалаш хилийтад, цудухьа къопача хьехархошта тхоай районе хоза хетаргхиларга догдоахаш да тхо.

Грозный — Советское маршрутагIа автобус лела йолалийтарах дола дош оттадир депутата.

Къахьегамхой депутатий Советаша, КПСС XXIV сезда решенеш кхоачаш а еш, шоай гIулакхаш дикка тоадаьд, дикхбелаб общественни производство дегIайоалаяра, социально-культурни гIирсаш хьалдара плаваш кхоачашъяра хьалхара цар бехктоккам. Цу хьакъехьа дийцар ше къамаьл деш КПСС Ачхой-Мартановски райкома хьалхарча секретара депутата А. И. Воронкина. Цхьабакъда, аьлар цо дIахо, тха районе цхьайолча моттигерча Советий организационно-массови болх таханарча денна дIадехараша маяххара бац, шоай территоре тIа йиаза йола дай а хинна дIаэттаяц уж хIанз а. Уж кхоачамбоацараш дIалахара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдоах парте райкомо, юххьанцарча партийни организацеша. Укх тIеххьарча хана моттигерча Советаша боккха болх чакхбаьккхаб лаьттах пайда эцарах дола законадательство телхадаь моттигаш дIаяхара, тоаденнад массазарча комиссей, депутатски группайн постийн гIулакхаш.

Цул тIехьагIа депутата хоамбир, 1974 шера тIайийца социалистически декхарий кхоачашдара районерча совхозий реальни таронаш хиларах. ХIанзале а кхоачашъяьй ялат, баьцадаараш, сом, фуаш гулдареи кийчдарен планаш, хIаьта пачхаьалкхенна хIанз а дIателаш латт уж. ХьажкIаш дика хьувкъаьай Матаев Берс, Губиев Султан, Захаев Лаьча, кхыбараш керте латтача механизированни звеноша. Цо йиш хулийтаргья планал совгIа хьажкIаш дIаяла.

Гудермесски района къахьегамхой депутатий Новогрозненски поселкови Совет, аьлар цу Совета исполкома председатела В. П. Котова, укх тIеххьарча хана ший балха тIа дукхагIа ког гIортолга е яьннай улиций комитеташ, даьйноаной комитеташ, библиотекай Советаш, шоай лоIамера халкъа дружинаш, новкъостий судаш санна йолча общественни организацеех. Улиций комитетий болх дикагIа вIаштIехьбаккхара цу комитетий совет вIашагIъелла исполкомо. Цо бахенз наха доараш, поселкови Советеи цун исполнительни комитетен решенеш кхоачашъяра Iалашдара тIадерзадаь гIулакхаш теркал а деш чакхйоахаргйолча мероприятей планаш уттаю. ХIара сесси массаза хул харжархошца вIашагIбетталу поселкови Совета депутаташ, тIайийцача решеней хьакъехьа дувц царна.

Къамаьл ду Шелковской райисполкома председатела В. И. Земскова. Цо дувц моттигерча Советаша районии партийни организаце кулгалца района боахам массе оагIорахьара дегIабоалабара дешашта чIоагIгIа уйла тIайохийташ хиларах. Укх тIеххьарча шерашка дуккха прогрессивни методаш юкъейихьай юртбоахама производствана. Йиъ эзар гектар дукхагIа хиннад хий дехка лаьтташ. Шозза дукхагIа лакхбеннаб минеральни удобренеш тассара боарам, дукхагIа хиннад перспектива йола ялатийи довкъарийи культураш дIаюв лаьтташ. Цу дерригача хIамаша йиш хилийтай ялат ворхI эзар тонн дукхагIа даха, хIара шера 14—15 эзар тонн сенаж йолла, ялх эзар тоннагIа кхаччалца баьца хьоавр даха.

Районии Совета сессешка, райисполкомен массазарча комиссейн засседанешка дувцийта каст-каста уттаду школаш, медицински учрежденеш, клубаш хьалъеча боахамаша цхьана дакъа лацарца дувзаденна дешаш. Масала, «Червленский» колхозеи «Бурунный» совхозеи шо-шоашкара доагIа дакъа а лоацаш Червленски станице хьалъяь йоалаш латт больнични комплекс. Иззамо йола комплекс цхьана хьалъю Ленина цIерагIча, «Коминтерн» яхача, Менжински цIерагIча колхозаша.

Дийцача дешах лаьца соцам бир сессе.

БУВЗАМА ПРЕДПРИЯТЕШТА — ХАДДАНЗА ТЕРКАМ

«Республике бувзама средстваша беча балхахи уж дIахо дегIайоалаяра де дезарехи» доклад йир республика бувзама производственно-техническ управлене начальника А. З. Хаита.

Вай хана хала да хIара денна кIезиг-дукха а бувзама средстваща гIулакх ца доагIаш вола саг лаха, бувзам боацаш лерттIа болх бе йиш йолаш халкъа боахама дакъа дац. Партеи правительстваи хадданза йоакхо а ю, боккха теркам тIа а бохийт бувзама ерригa средстваш дегIайоалаяра.

Биста варгвоацаш лакх а беннаб, дикалгахьа берзаш тоа а беннаб бувзам вайцига, Нохч-ГIалгIайчене. Керттерадар, из дегIабара белгало — из бувзама дерригача довкъой предприятей сеть, деча гIулакхий боарам, уж технически Iалашъелга эргадаьккха тоадара темпаш лакхъялар да.

БархIлагIчеи нийслагIчеи пятилеткай шерашка бувзама предприятей сеть республике 20 процент лакхъеннай. ХьатIадоагIаш чакхдоаха а дIадохьийта а письмош 1,9-зза, газеташи журналаши — 1,8-зза гаргга, радиоточкаш — 1,4-зза, телефонаш — 2,3-зза дукхагIа хиннай.

Республика городашкеи юрташкеи хIара денна дIадохьийт 320 эзар газети журнали, 85 эзар письмо, бандероль, пенси, перевод, кхыдола почте гIолла доагIа хIамаш, къахьегамхой цIеношка 129 эзар радиоточка, 25 эзар телефон, царех дукхха а дукхагIъяраш автоматически телефонии станцешка тесса я. хIара денна городашта юкъе телефонаца эзар совгIа къамаьл ду, 7 эзар телеграмма йохьийт. ХIара денна республикерча къахьегамхоех ах миллион совгIа нах телевидене шин программага хьож.

БархIлагIчеи нийслагIчеи пятилеткай шерашка республика юрташка оттаяьй 4,5 эзар номер йола 54 автоматически телефонии станци. хIаьта 1966 шу долалуш 27 мара яцар уж. Городашкарчеи юрташкарчеи автоматически станцей юкъара боарам 3-зза лакхбеннаб, кулгашца болх бе безаш хинна станцеш автоматически ярашца хийцай 8 райцентре. Телефонии каналаш 3,5-зза дукхагIа хиннад, хIаьта телеграфии гIа хиннад, дараш шозза гаргга. ХIанз республика бувзама дукха а дукхагIйолча предприятешка почта дIакхоач автотранспортаца.

СихагIа дегIабоагIа бувзам республике нийслагIча пятилетке. Пятилетка йолаеннача юххье денз болх бе йолаялийтай бувзама цхьайола керда предприятеш, телеграфе хьахиннай керда оборудовани, городашта юкъерча бувзаме автоматика юкъейоалаяра планаш массехказза дукхагIа кхоачашъяьй, городе Грозне АТС шеръяьй.

Эггара хьалхара хьайийлла я шиъ автоматизированни переговорни пункт, шига къамаьл де йиш хургья мехка 50 совгIа йолча городашца, телефонисткай новкъостал а доацаш.

1973 шера болх бе г. Грозне йолаялийтар машинновкъара вай ханарча почтови техника массе а тайпашца Iалашъяь йола сортировочни почтамт. Из хIанз почта чакхъяккхара комплексни механизаци автоматизаци йола цаI мара йоаца цу тайпара предприяти я. Из предприяти болх бе йолаялийтар бахьан долаш вай республикас почтови бувзама производственни процессашта механизаци яра хьакъехьа мехка эггара хьалхарчарех цхьа моттиг лаьцар.

Республике бахача наха юкъе яздеш хьадоагIа а вешта къаьст-къаьста дохка периодически кепайоазув дикагIа дIадоаржадеш дикка болх баьб. ДукхагIа яьхкай «Союзпечата» газеташ, журналаш, кхыйола изданеш къаьст-къаьста йохкаш йола киоскаш, хьайийллай «Союзпечать» яха специализированни магазин. Республике дIадоаржадеш долча газетийи журналийи тиражаш бархIлагIча пятилетке хинначул нийслагIча пятилетка кхаь шера 307 эзар экземпляр дукхагIа хилар, е 1,5-зза гаргга.

1974 шера I квартале болх бе йолаелар 120 канал йола городашта юкъера автоматически телефонии станци. ХIанз грозненций къамаьл де йиш я Москверча, Бакурча, Ростоверча, Махачкалерча абонентаца. Города Грозне автоматически телефон тоха абонентий йиш хургйолаш городашта юкъерча автоматически телефонии бувзама эггара кердагIйола оборудовани оттаяьй Малгобекски, Урус-Мартановски, Сунженски, Ачхой-Мартановски, Наурски, Советски районашка.

Юрташкара телефонии бувзам дегIабоалабе лерхI эггара хьалха из технически дикагIа Iалашбарца. Керттера теркам тIабахийтар совхозийи колхозийи чура производственни телефонии бувзам Iалашбара. ХIанзарча автоматически координатни телефонии станцей ларда тIа республика 24 совхозеи колхозеи керда отта а бир, шер а бир производстве чура бувзам.

Юрташка автоматически телефонии станцей боарам берригa а, райцентраш юкъе а йохийташ. 4 эзар номер лакхбеннаб, хIаьта вIашагIхеттара линеш 151 дукхагIа хиннай. Юрташкарча телефонии бувзаме шерра юкъейоалаяьй радиорелейни бувзама аппаратура, цун новкъосталца вIаштIехьдаьккхад 40 телефонии канал.

Эггара кердагIйола оборудовани а оттаеш эргаяьха тоаяьй радиоузлаш, дIакъайлай кIезига низ бола цхьайола узлаш, юрташкарча радиоузлашта шерра юкъейоалаяьй автоматизацин дистанционни управлении.

Эксплуатаце низаца вещания дикагIа тоаяра Грозненски МТС-га гIолла бувзама городашта юкъерча телефонии каналашкара МагIалбике, Ножай-Юрта, Советске, Шелковске дIакхоачаргйола союзни вещане передача вIаштIехъяьккхай. Грозне кхаь программах йола вещани шерра юкъейоалзеш дIахо а балхаш ду.

Уж гIулакхаш кхоачашдаро йиш хилийтар пятилетка йоллаеннача юххье хинначоа ГТС монтированни емкость—1,5-зза; юрташкарча телефонии бувзама монтированни емкость — 1,3-зза; колхозашкарчеи совхозашкарчеи производстве чурча телефонии бувзам — 1,3-зза; телевизионни передатчикий мощность — 4-зза лакхъе.

НийслагIча пятилетка кхаь шера республика бувзама предприятей керттера фондаш 45 процент лакхъелар.

Даьча цу доллача хIамо йиш хилийтар бувзама гIулакхаш эшарий хьашташ кхоачашде, кердача техника ларда тIа бувзама дерригa доакъош дIахо а дегIадоаладе.

Укх шера I июль тIакхоачаш 1970 шера хинначунца нийсдича бувзама продукце боарам 30 процент лакхбеннаб, доходаш — 25 процент, къахьегама овсарле — 15 процент.

Бакъла, цхьайола дика итогаш белгалйовхаш, ца хьоадеш дита йиш яц бувзама средстваш дегIайоалаеча а царца гIулакхаш деча а хIанз а долаш дола дукха цIехашттара кхоачамбоацараш.

Мехка бахача нахах 100 сага лаьрхIа 22,1 радиоточка кхоачача, вайцига 2-зза кIезигагIа кхоач.

БIарчча хьайицача мехка бахача наьха цхьан сага сих деш дола бувзама гIулакхаш 16,5 сом мах болаш де, хIаьта республике — 7 сом, е 2,3-зза кIезигагIа.

Бувзама практике долаш да бувзама станционни линейни боахам лерттIа ца лелабелга. ГIулакх дара техникага, профилактикеи ремонташи ярга во хьожаш моттигаш я, цо бувзама сооруженеш болх булург боацача йоах. Грозне телефонни сета кабельни боахамца иштта гIулакх леладеш хиларца мара дашха йиш йолаш дац кабель болх ца булуш сеца дуккха моттигаш хилар, цу тIа гIолла дуккхача телефонаша болх во беш хилар.

Цхьайолча предприятешка хIанз лоха я производства культура, клиентурана гIулакх де хиланза даргдоаца хьалаш дац, реклама яц, ноакъа дале а, помещеней цхьайолча отделеней арахьара куц ше долчул дуккха а дикагIа хила доагIаш да.

ЦIенхаштта йоакхо е йоагIаш да городашта юкъерча телефонии бувзамехи городашкарча а юрташкарча а телефонии станцей монтированни емкостахи пайда эцара коэффициент вайцига лоха хилар, геттара кхоачамбоацаш да духхьаларча соединеней системе гIолла чакхйоаккха телефонии обмена процент лоха хилар, цо лохду телеграммаш дIайохьийталга, дукха къахьегам а боабу.

Халкъабоахами баха нахи Iалашбелга геттара лоха латташе а йолаш йола емкость цхьайолча телефонии станцеша караерзаелга 25—30 процентал лакхагIа дац.

Оборудованега во хьожаш хиларей цох кхоачамболлаш пайда ца эцаш хиларей факташ вайцига хIанз а дукха я. Уж да геттара боккха мах бола техника шоаех тийша дIаеннача вай цхьаболча болхлоша гIулакх бе-башха ца хеташ деш хиларах хьахиннар.

Укх гарггарча хана пайда ца эцаш йита йиш йоаца резерваш кIезига яц вайцига. Цу хьакъехьа цхьабола болх беш ба. Укх тIеххьарча шерашка дикка теркам тIабахийтаб доалдара структура эргаьккха тоаяра. Города Грозне бувзама предприятей керттерча доакъоита мамогга специализаце гIулакх дIадоладаьд, хIаьта районии звене бувзама предприятешта партийни, советски, боахама органаша кулгалдара цхьа территориальни барт хулга чIоагI а ду, Iалаш а ду.

Отраслевой специализаци еш боагIаш бола болх баьб бувзама управлене аппарате чухь а. Тахан хIанззе а е йиш йолаш я цхьайола итогаш. Почтамт, эксплуатационно-технически узел, вIашагIкхийтта городской городашта юкъера а телефонии станци санна йолча йоккхий предприятеш хьалха юкъ-юкъе план кхоачаш ца еш а болх дика ца беш а юсаш хиннаяле, йоккхий хинначура уж зIамигъяьчули царна специализаци яьчули тIехьагIа цар шоай болх дикка тоабаьб, царех дукхагIчар укх шера I-чеи II-чеи кварталашка ерриге планови заданеши тIайийца социалистически декхараши кхоачашдир.

Ер 1974 шу кердача аппаратурана монтаж яра, из дIанийсъяра, болх бе йолаялийтара дукха комплексни балхаш даь шу да. Отта а яь, кхоачашъеш я мероприятей бIарчча комплекс. 120 канала йолча городашта юкъерча автоматически станцена, каналий коммутаце автоматизированни телеграфии узлана монтаж еш я. Грозненска района абоненташ Грозненски телефонии сете кхачара эшача транзитни узлана монтаж ю, АТС-2 морально а физически а къаенна оборудовани хувц. Городашта юкъера бувзамаш кхоталара дукха каналаш дола аппаратура оттаю, кепайоазув деча поточни линена монтаж ю, переговорни пункташ эргаьха тоаю.

ДIахо докладчика аьлар массанахьа а кхетаяц бувзам дIахо а дегIабоалабара проблемаш. Хьалъеш я промышленни объекташ, нах чубаха керда цIенош, цах чубаха бIарчча йоккхий моттигаш, хIаьта бувзам е бацаш, е ведомственно [illegible]. Иштта хилар г. Аргуна промышленни комплексе. Иштта хьал отташ да хIанз кердача цементни заводе а, иштта хьал эттад города Грозне цхьайолча нах чубахача микрорайонашка а. Къаьстта бувзама коммуникацеш хьалъелга ца эшаш лаьрхIача Ленина улицагIа.

Бувзамаца из хьаштдолча организацеша леладеча гIулакхах дувцаш, ца хьоадеш дита йиш яц тайп-тайпара балхаш деча хана бувзама сооруженеш толхаеш уж сайна долча гIулакхаша деш дола зе а. Аьлча кхоачамболаш да 1973 бIарччача шереи укх шереи бувзама кабель а линеш а тийда 34 моттиг я, из бахьан долаш йIаьххача хана болх ца беш йисар 3 эзар гаргга телефон.

Республика бувзама средстваш дегIайоалаеш даь дукха гIулакхаш де йиш хилар, хIанз денз а да парте обкомо, республика Министрий Совето, ССР Союза Министерствас тха йоакхо яри тхона новкъостал дари бахьан долаш.

Духхьал 1971—1973 шерашка бувзама Министерствас массехк приказ техар Нохч-ГIалгIай республика бувзама средстваш дегIакхувлача новкъостал дара. Приказа тIа белгалъяь дукхагIа йола мероприятеш толамца кхоачашъеш я, из бахьан долаш торо хиннай пятилетка шерашка кхыча дерригача хьалхарча шерашка хинначул бувзам дегIаахара темпаш лакхъялар Iалашде.

Цунца цхьана дукхагIа дола дешаш, царца приказа тIа белгалдаьраш а долаш, кхоачашдеш дац, шерагa шу массаза доал уж кхоачашделга тIехьадоах, цу тIа 1975 шера оттаьча плана проекта тIа а кхоачашде белгалдаьдац. Царех я г. Грозне хьалъе еза радиовещательни станци, Старопромысловски районе хьалъе еза линейни сооружений ГТС, внутриобластной кабельни бувзама линеш, бувзама болхлошта лаьрхIа цIеноши берий учреждениеш хьалъяра дешаш.

Къаьстта терко яр дIадех республике городской а юрта а моттигашка телефонии бувзам дегIакхувлара дешаша. Цу дешаех аьлча, тхо цIенхаштта тIехьадус. Этта хьал тоадара, тхона хетачоа, республикана эша новкъостал дара лаьрхIа йола решенеши де дезараши белгалде деза. Из де дезаши сихха дийза дардоацаши хилар къаьга гуш хургда, нагахь санна юрташка болх беча телефонии бувзама станцеех 50 процент ярац морально тишъеннача оборудоване тIа болх беш хилар дIалаьрхIача. ДукхагIа теркам тIабохийташ хьажа дезаш да г. Грозне телефонии бувзама хьалаш, из дегIакхувлара де дезарех лаьца дола дешаш.

Бувзам дегIакхувлара, техника балха юкъейоалаяреи болх беш йолча оборудованена модернизаци яреи дешаш кхоачашдеча кхи а боккхагIча лоархIаме болаш хул кадраш хержареи, царна кийчо яреи уж дIа-хьа нийсъяреи дешаш. Уж дешаш къаьстта тхона а лоархIам болашагIа да, хIана аьлча тахан бувзама предприятеш эшачох лакхера образовани йолча кадраща 31 процент, 60 процент юкъера образовани йолча кадраща мара Iалашъяьяц.

Эггара хьалха ГПТУ специалисташ кийчбелга дегIакхувла деза, цунна лаьрхIа 1972 шера денз бувзама управлени базови предприяти а хинна дIаэттай. Цхьабакъда республика дуккхача районашка йоагIа терко яц ГПТУ-7 деша бахийта кагирхой кийчбареи хьожабареи дешай. Ачхой-Мартановски, Веденски, Надтеречни, Назрановски, Советски яхача квалифицированни специалисташ чIоагIа ца тоъача районашкара а кхыметтел кхаь шера цхьаь цаI саг хьожазаьвац училище.

Шеко яц, аьлар докладчика къамаьл даь воалаш, бувзама балхах лаьца дола дош республика Лакхехьарча Совета сессие дувца оттадар КПСС обкомо, Нохч-ГIалгIай АССР Президиумои Министрай Советои бувзама хьаштий чIоагIа йоакхо а терко а еш хиларца республика бувзама болхлоша кхетадергхиларах цар берриге низ тIабохийтаргба бувзама ерригачэ отраслей болх вай мехка коммунизм хьалъяра декхараш тIара хьадоагIаш долча дIадехарий боарам тIа баккхара.

Дувцаш долча дешах содоклад йир Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета промышленноста, гIишлон, транспорта, бувзама массазарча комиссе председатела депутата Н. З. Качлишвиле.

Пренеех къамаьл деш Шалински райисполкома председатела Л. С. Сайдаева аьлар, укх шера района къахьегамхоша планаши социалистически декхараши кхоачашдара дикка доккхий толамаш даьхад. Даьхен амбарашка чутессад 18800 тонн ялат, из оттаьча заданел дукха дукхагIа да.

ДIахо оратора йоах, бувзама средствай хьалахи, уж дIахо тоаяра де дезарехи дола дош вай республике чIоагIа лоархIам болаш да. ХIанзарча хьалашка дика вIаштIехьяьха бувзама средстваш ца хидча практически хала да боахами культуреи хьалъяра кулгалде. Халахете а, цу гIулакхаца кхоачамбоацараш кIезига дац. Шаьла болх беш йола автоматически станци тишъеннай. Цунна метта керда яр оттае лаьрхIа яр, бакъда цу гIулакха даь хIама дац. Депутата аьлар, зIамига ведомственни станцеш вIашагI а теха республикански бувзама производственно-технически управлене балансе дIаелча нийса хургдар.

Депутата теркам тIабохийт почта ханнахьа хьа ца кхоачаш моттигаш хилара. Почтальонаш балхара дIа дукха бувл. Бувзама органий балхацара кхоачамбоацараш дIадоахаш дукха болх бу райисполкомо.

Гудермесски райисполкома председатела депутата У. А. Исмаилова аьлар, бувзама уела болхлоша лоархIам боллаш дакъа лоац промышленноста, предприятей, юрта боахама къахьегамхоша планаши социалистически декхараши кхоачашдеча. Бувзама сеть городе а районе а хадданза шерлуш йоагIа. Дукха ха йраццаш хьайийлай бувзама керда отделени, шиъ радиоузел, болх бе йолаеннай «Кавказ», «Дружба» яхача колхозашка производстваште чурча бувзама линеш.

Почтальонашта аттагIа хилийтар духьа город Гудермессерчеи Новогрозненски поселкерчеи дерригача дукха этажаш йолча цIеношка абонентни шкафаш оттаяьй. Опорни пункташка почта дIакхухьаш мотороллераш я. Депутата дIахо аьлар телеграфни пункта зал, телеграф чуйола помещени шерье езаш, бувзама органаш транспортаца Iалашъе езаш я.

ХIанз а ерригa колхозаши совхозаши телефона бувзамца Iалашъянза я. Республикански совхозий производственний объединении, «Чеченингушвино» производственно-совхозни объединения хьажа еза ерригача шоай совхозашка производствашта чура бувзам вIаштIехьбаккхара де мел доагIар де, аьлар У. А. Исмайлова.

Город Грозне Октябрьски района телефонии бувзама проблемаех дийцар «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьтта доаккхача мастера депутата Г. А. Синюхаева. ХIанз телефоно болх во бу. Наха бохам баь ца Iеш, из Iатка бригадаш, цехий, предприятей балха а. Цхьайолча хана буровой йолча моттиге цхьаьялх телефон йолаш хул, цхьабакъда, царех цхьаккха а лерттIа болх беш хилац. Коммутаторий аппаратура къаенна.

Цох дийцар «Грознефть» объединене бувзама контора воккхагIа волча инженера В. А. Букенске а. Контора доалахьа 21 телефонии станци я. Цар гIулакх ду ялх эзар совгIача абонента. Станцей аппаратура къаьна я, цо болх во бу. Къаьстта раьза бац Старопромысловски районе баха нах.

Республика мехкдаьтта промышленноста цхьайолча объекташка лерттIа телефонии бувзам бац. Кхы ха дIа ца йохийташ керда аппаратура оттае еза. Цу даькъе тхона новкъостал де йиш я бувзама республикански производственно-технически управлене, аьлар оратора.

ШоллагIча дешах пренеш йолча хана къамаьл дир СССР бувзама министра хьалхарча заместитела Н. В. Талызина.

Дийцача дешах соцам тIайийцар сессе.

Орденаш лелаерий бригада. Иштта оал Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-8 чуйоагIача Флигель Александр Филипповича кулгалдеча комплексни бригада коллективах.

Масала, бригадира А. Флигела къахьегам вай Даьхено белгалбаьккхаб Ленина орден яларца. Иштта цунна еннай Ленински юбилейни медаль, «1973 шера социалистически яхье котваьннар» яха значок.

Бригада коллективе лоархIаши сий деши я маляр З. Н. Сенина. Цунна деннад паччахьалкхен деза совгIат — Къахьегама ЦIеча Байракха орден. Шоай хьинарерча къахьегамца белгалбаьнначеи дуккха совгIаташ денначеи болхлоех ба штукатур Т. Мапаева, плотник А. Моисеев, кхыбараш.

— Тха гIишлой-монтажни управлене дикагIчарех лоархIаш я А. Флигела комплексни бригада, — йоах № 2 йолча участка начальника А. Богатырева. — Къаьстта хьинаре къахьег цо нийслагIча пятилетка диълагIча шера. Дикка тIеххкоачашъю хIара бетта задани.

Духхьал сентябрь бетта план гIишлошъераша кхоачашйир 17 процент, тIеххкоачашъяьй октябрь бетта план а.

ХIанз бригада коллектив 9-зза вIаштIара даь доккха цIа хьалдеш я Ленина улицагIа. ЧIоагIа хьинар айденна къахьегаш ба гIишлошъераш Октябра цIей хьатIакхоачача укх дезача деношка. Бригадацара цхьаккха а болхло вац ший дийнахьара норма 140—160 процент кхоачаш ца еш.

Наьха бIарг тIаоттаргболчча хьалдеш дола из цIа ший тайпара хоза куц-сибат долаш хила дезаш да. Лохерча этажа тIа укхаза хургья аптекеи кафеи. Дукха чоалхане балхаш чакхдаха дезаш дола из цIа ханаI хьалха, керда шу хьатIакхачалехьа йистедаккха лаьрхIад барттайнача бригада коллективо.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) комплексни бригадацара болхлой: штукатур Т. Мапаева, бригадир А. Флигель, плотник А. Моисеев, маляр З. Сенина.

И. ПЛИЕВА сурт.

КАГИРХОЙ НОВКЪОСТ, ХЬЕХАМ ЛУР

Цхьайолча хана юхь тIа елакъажар а доалаш, тIаккха морх тIаеча санна а хеталуш письмо дешаш ягIа Клавдия Ивановна. ХIама даа кхоа ца еш делкъийга салоIа ха чакхъялар кхерам болаш я. ХIаьта а, письмо дийша яллалца меттахь ялац из. Цун эггара халагIа хинна ученик ва хIанз Советски Эскарера цунга письмо яздаь Александр. ХIамах чехка дIакхеташ вале а, атта дацар балхах цун безам болийта, болхлой коллективах из хьаэве. Къона вар, кIезиг-дукха мекъал а йоаллар. Цунна эгIаз а ца ухаш, саббаре кхетам бала гIертар Клавдия Ивановна. ХIанз Александра кхоачашду сийлен декхар атта деце а, дог тийша я Шиянова цох чунна дика школа хургхиларах.

Клавдия Ивановна Шияновнайга ухийтача каьхатех а, гучабовла цIабаьхкача из йолча цун ученикаш ахарах а тамаш яц цунца балха боахкача цун новкъосташа: ший бераштa санна мара дега йIовхал кхо ца еш, нанас санна тIаэц Клавдия Ивановнас къона болхлой. Цулухьа наьна санна цар сий а ду цун.

«Красный молот» заводе дукха ба къонача тIехьенна шоай балха говзал дIаIомаеш, болхлой ноахал кхедара йоакхо еш бола къахьегама ветеранаш. Царна массанена юкъе а белгалъяккха йиш йолаш я йиълагIча разряда токарь, 1961 шера дена коммунистически къахьегама ударник йолаш къоастаде йиш йоацаш дувзаденна да къонача болхлошта кхетам балара балхаца. Къонача болхлошца беча балхах халагIа, цунга хьежжа лоархIамегIа, дола дакъа лоархI Шияновас болхло яхача цIерах доккхал деш, из цIи массаза а лакха лоаттаеш хургболаш царна кхетам балар.

Тайп-тайпара кагирхой боагIа заводе балха. Цхьабараш хьалхxе денз шоай вахара никъ хержа. Дукха хул школа йисте а яьккха, институте чакх ца боалаш, е кхы тайпа лийрхIар кхоачаш ца хулаш цхьан юкъа болх бе лаьрхIараш. ТIеххьарчарца халагIа хул болх бе. Юххьанца балхаца чам боацаш, кулгаш бIехдар кхераш, ха яккха баьхка нах санна хул уж. Цаккха бIарг кIалхара ца боалийташ, цIаккха биц ца болийташ, хIара денна, хIара сахьата бу царца Клавдия Ивановнас кхетам балара болх. Дуккха къахьега деза цун кагирхошта шоай говзал езайолийташ, уж общественни вахара юкъеозаш. Цхьабакъда, хIанзалца хьа Клавдия Ивановна тIехьашка яьина, шийца болх бе цкъа хьаэттача къоначa болхлочох хьадда дог ийкха моттиг нийсъеннаяц.

хьайоагIа Клавдия Ивановна Шиянова.

Укх предприяте болх беш йолча ткъаь шийтта шера дукха кагирхой къахьегама наькъа тIа баьхаб цо.

Дийна, садоаллача хIамах санна дувц Клавдия Ивановнас ший станокагIа. МоллагIча хIамана санна гIулакх эш цунна: цIенъе, кулг тоха, дааьтта хьакха деза. тIаккха мара лерттIа болх бергбац цо. Дукха ха я укх цхьан метте Клавдия Ивановнас болх бу: ткъаь шийтта шу. ХьатIакхоачаш латт пенсе яха еза ха а. Шияновнайна ха деза ший когаметта мала оттаргва. Цо дика кхетаду производственни декхараш кхоачашдарал совгIа, тIехьа тIайоагIа болхлой къона смена кийчъяр къахьегама ветераний декхар долга. Из декхар цо ше дизза кхоачаш а ду. Кхо ца еш, цхьаккха а хIама диц ца долийташ дIало цо дуккхача шерашка Iоаяь опыт, дикагIа, балха тIа овсарегIа йола балха методаш дIаIомаю къонача производственникашта.

Производственни говзалаш йовзар, профессии караерзаяр

ХIаранеца ший тайпара, сага оамалга, цун сакхетамга — хьежжа, хул Шияновай къамаьл. Хов цунна ше яхачунга ладувгIийта.

ХIанз цо хьехаш, Iомабеш болча кагирхойл зIамагIа, 17 шу мара даланза яр Шиянова «Красный молот» заводе эггара хьалха, 1942 шера, балха енача хана. «Дерригa котало яхкхара» яхача девизагIа бора заводчанаша болх, низ, хьинар кходацар. ЗIамига яр аьнна тIехьашка ца йоалаш, боккхагIа болча новкъосташта нийсса цаI-ах, шиъ смена кхоачашъеш хьайоагIар из. Цудухьа «За оборону Кавказа» яха медаль — тIема совгIат делар цунна тIема шерашка баьча балхах. Къоначарна хайча пайдане долаш дукха хIамаш да Клавдия Ивановнай вахарца. Сонта, кура ца йоалаш кагирхошта царех цхьадарех дувц цо. Цу тайпарча къамаьлаша кхы а совбоаккх Клавдия Ивановнайнеи цун учеників учеi цун ученикаштеи юкъера дог-безам.

Ха, шераш дIаухар яхаш, халонашта ка ца луш, массаза производстве хьалхалаттарашца йолаш хьайоагIа Шиянова хIанз а; заводе эггара хьалхарчарца, ер шу долалуш, нийслагIча пятилетке ше тIайийца декхараш кхоачашдаьд цо. ДIалуш йола продукци тIехдика мара хилац: завода ОТК тIахьожам боацаш дIаэц Клавдия Ивановнас кийчъяь оатхалаш. Хьинар дола кхалсаг дуккхаза белгалъяьхай Сийлен грамоташца, ахчан премешпаш. Доккхал деш лелаю цо Ленински юбилейни медаль.

Дукха ха йоаццаш цхьаьнкха а совгIат деннад Шиянова Клавдия Ивановнайна: «Кагирхой наставник» яха ВЛКСМ ЦК знак Шийна дага воагIаш 50 саг совгIа болхло Iомаваьв Клавдия Ивановнас. Царех дукхагIбараш хIанз заводе сийдеши дика производственникаш лоархIаши ба: кхоалагIча разряда токараш Андриянова Елена, Мостовиченко Сергей, инженер-конструктор Кольцова Светлана, кхы дуккха бараш а. Школа йистеяькхача укхаза балха йоалайр Клавдия Ивановнас шийн йоI Елена а.

Доккха хьинар, цIаккха лаьгI ца луш бола нахацара безам хила беза Клавдия Ивановна санна йолча сага. ХIаьта из цун ба а ба. Къахьегама ветеран, общественница Ленински района халкъа депутат я из. Кхы мел дар санна из гIулакх а тешшаме кхоачашду Шияновас.

Л. АУШЕВА.

Комсомол хьаяь ди

ПАРТЕ ТЕШАМЕ ГIОНЧА

КЪАХЬЕГАЧЕЙ ТIЕМАШКЕЙ ЧIОАГIДЕННА ДЕНАЛ

56 шу дизад Ленински комсомол хьахинна. Историга диллача из йоккха ха яц. Бакъда Ленински комсомолана карагIдаьннача гIулакхашка хьежача из йоккха ха я. Цунца ба советски кагирхой дуккхача новхелаша лоаттабаь турпала къовсам, хьинар долаш хьийга къа. Уж да «Коммунистически сердалга довла, къона болхлойи ахархойи!» яха тIахьехам, Магнитка, ДнепроГЭС, Комсомольск на-Амуре юллаш хьийга къа, кхы дуккхадараш а.

Дийца варгвоацаш да граждански Сийлахь - боккхача Дай-мехкей тIемаш тIа комсомольцашта карагIдаьнна денал дола гIулакхаш.

Ленински комсомоле коммунистически кхетам ийцаб миллионаш болча наха. Ленински комсомол Коммунистически парте тешаме гIонча я. ХIаьта парте хадданза йоакхо ю комсомола. Из дизза бакъдеш да КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева ВЛКСМ XVII съезде даь къамаьл.

Кагирхоша хIанз къахьег вай боккхача мехка тайп-тайпарча моттигашкарча эггара а бехктокхамерча участкашка, цар хьинаре кхоачашъю КПСС XXIV съезда, ВЛКСМ XVII съезда решенеш, пятилетка заданеш.

64 къамех болча нахах латтача Нохч-ГIалгIай областной комсомольски организаце шийн керттера теркам тIабохийт ВЛКСМ XVII съезда решенеш толамца кхоачашъяра.

Цу съезда решенеш тIа, цунга КПСС ЦК дахьийтача моаршал тIа, цу съезде КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даьча къамаьла тIа оттадаь декхараш дувцаш чаккхъяьлар ВЛКСМ обкома, горкомий, райкомий пленумаш.

Парте обкомо хадданза йоакхо ю Нохч-ГIалгIайчен комсомольски организаце. ВЛКСМ XVII съездага КПСС ЦК-ас дахьийтана моаршал тIа оттадаь декхараш кхоачашдара практически новкъостал дара де дезар чIоагIдир КПСС обкома бюрос. Республика районашка хIара денна хIана ахац аьнна агитбригадаш ух, кагирхошта йийшай тайп-тайпарча темаех йола ши эзар совгIа лекци. ВЛКСМ XVII съезда решенеш, документаш дIадовзийташ боккха болх бу цу съезде хиннача делегаташа.

Цу съезда решенеша лакхбаьб комсомольцийн кагирхойи политически сакхетам а къахьегама хьинар а.

Арахеца продукци дукхагIа хьаяра, болх дикагIа бара, балха говзал лакхъяра, заводской марка сий лакха лоаттадара, хIара денна хьинаре болх бара, дика дешара кагирхой тIахьехаш парте даь Кхайкарал дезаш тIайийцар республика комсомольцашеи кагирхошеи. ВЛКСМ обкомо хьаллаьцар «Бурунный» совхоза тIехьаюсаш йола бригаде хьалкалаттараштa тIехьакхее аьнна Шелковской района Менжинске цIерагIча колхоза бригадира, СССР Лакхехьарча Совета депутата комсомолкас Аржинт Клавде дIадоладаь гIулакх.

Вознесенски газах бензин доаккхача завода комсомольцаша кхоачашдир СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хула ди тIакхоачаш ах шера план йистеяккха шоаш денна дош. Иштта комсомольцаша даь дика гIулакхаш дукха да. Из да кагирхой политически сакхетам лакхлуш хилар.

Комсомольцаштеи кагирхоштеи юкъе беш бола идейно-кхетама болх тIабераабаь ба цар марксистско - ленински мировоззрени хьахилийтара, общественни вахара событеши яленеши классовой уйланца йовзаргйолаш уж Iомабара. Ховш ма дий, Iилма мировоззрене лардаш хьатIакхувча тIехьено школе Iомаелга. ХIаьта школай комсомольски организацеша новкъостал ду педагогически коллективашта цар беча балха тIехь. 20 эзар гаргга волча дешархочо дакъа лаьцар «Ленин вейца ва» яха сочинени язъеча юкъе.

ВЛКСМ обкома балха юкъе чIоагIденна дIаэттад вузаша цхьана идейно-политически, интернациональни, атеистически кхетама студентий конференцеш елга. Кагирхошта политически, къахьегама, нравственни кхетам балара дика форма я студентий гIишлошъю отрядаш. ХIанз дIаяхача семестре цу отрядашцарча студенташа йийшар 416 лекци, 228 концерт оттадир, 30 клуби библиотекеи оформлени еш кийчйир. Советски Эскара бIухошца цхьана доттагIала сайренаш йир. ТIом беш хиннача ветеранашца вIашагIбетталуш, революце, тIема, къахьегама езача моттигашка хьожаш хилар студенташ. Цу отрядаша доккха дакъа лаьцар «Комсомол — юртарча школана» яхача болама юкъе. Цар дакъа лаьцад 37 школа хьалъеча а тоаеча а, хIаьта 48 геофизически спортивни майда, 35 кабинет хьалъяьй, 2108 книжка деннад школай библиотекашта.

Лакхбеннаб кагийча наьхеи мехкарийи общественно - политически сакхетам, къахьегама хьинар. Ленински зачет йолча хана комсомоле хьайийцав 25568 саг. «Пятилеткана — къонабарий хьинаре къахьегам, говзал, лохаш дар» яхача патриотически болама юкъе дакъа лоацаш 80 эзар къона болхло ва. 300 къоначa производственника хIанзле а кхоачашъяьй пхе шера план, иттлагIча пятилетка чотах къахьегаш а ба.

ИйслагIа пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра тIехь социалистически яхь лоаттаеш 520 комсомольско - кагирхой коллектив я. Царех 14-не кхоачашъяьй пятилетка, 1976 шера чотах болх беш а я.

Ленински зачет йолча хана республика комсомольцашеи кагирхошеи хьинаре дакъа лаьцар Iилма - технически творчествана, рационализаторийи изобретателийи болама юкъе. Рационализаторски предложенеш производствана юкъеяккхийтарах 2000000 сом кхоьир.

Республика комсомольций къахьегама гIулакхаша, балхо кагирхошта луча коммунистически кхетамах дукха дувца йиш яр.

ХIанз, деррига советски халкъ санна, Нохч-ГIалгIайчен комсомольцаши кагирхойи кийчлуш ба фашистски Германел котдаьнна 30 шу дизара мабоаггIара накъабахара. Уж гIерт паччахьалкхен рузкъей тIема низи совбаккха. Дуккхача кагийча нахеи мехкарашеи, комсомольско-кагирхой бригадаша, комсомольски организацеша из юбилей белгалдаккхара доккхий социалистически декхараш тIайийду.

Вай мехка коммунистически общество хьаяра, парте идеяш кхоачашъяра беррига шоай низ дIабаларца гу шоай декхар Нохч-ГIалгIайчен комсомольцаштеи кагирхоштеи.

М. ХОЛОХОЕВ,
ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретарь.

НИЙСАРХОШТА ВЕЗАШ ВА

Крюков Виктор дика вовз Карабулакски химически реагентий заводе. Из 5-ча разряда токарь ва. Болх дика бовзаш, дог цIена къахьегаш хиларца сий даьккхад цо шийн.

Грозненски «Электроприбор» яхача заводе болх беш вар Крюков хьалхагIа. Дукха ха яц из укхаза вена. Комсомольски хьинарца къахьегаш хиларах, болхлочун гIулакх дика довзаш хиларах сиха юкъевахар из кердача коллективана. МоллагIа а шийна де тIадилла гIулакх шийн ханнахьеи дикей чакхдоаккхаш хилар, новкъосташта гIо де кийча хилар — иштта я цун оамал. Дог гIоздаьнна, тIагIертта къахьег цо, производства плани тIайийца декхараши кхоачашдара дIалу цо шийна а шийна ховр а. Болх геттара дика беш хиларах цунна еннай «Коммунистически къахьегама ударник» яха знак ВЛКСМ ЦК «Ударник-73» яха значок.

ХIанз хиннача отчетно-хоржама комсомольски собране массавар раьза а волаш завода комсомольски организаца секретаралла хержар Крюков Виктор. Завода комсомольцаш дог тешаш ба шийна тIадилла гIулакх цо дизза кхоачашдергхиларах, новкъостий шийх бенна тешам цо бобергбоацаш хиларах.

Сонтал-курал йоацаш, доккхалаш ца дезаш, гIулакхах виза, эздий а нахаца товш а зIамсаг ва Крюков Виктор. Цо хьинаре дакъа лоац общественни вахара юкъе.

В. БАКАЛЮК.

Комсомольски гIишло я аьнна дIакхайкаьй Нохч-ГIалгIай цементин завод.

1974 шера 31 январе болх бейолаялийтар шера 600 эзар тонн цемент арахецаш йола хьалхара технологически лини. ХIанз балха 40 дийнахьа шоллагIа технологически лини болх бе йолаялийта кийчлуш я завод.

Из болх беча хьалха латт 7 треста МУС Дмитрий Яковлевич Бабоченко керте латта монтажникий комсомольско - кагирхой бригада.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) Николай Криуленко, Александр Богодист, Владимир Чемолин, Д. Я. Бабоченко, Сергей Иваненко.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

НИЗ КХОБЕРГБАЦ

Общественни производства эффективности арахецача продукце дикали лакхъяран кхом баран тIехьара болам хьал а лаьца ийслагIча пятилетка заданеш толамца кхоачагIъяра шерра социалистически яхь а йоаржаяь, къахьегаш ба Назрановски района комсомольцаш. Района къоначa къахьегамхоша парте заданеш кхоачашъяра къовсам лоаттабу «Пятилеткана — дика финиш, деррига а къахьегама толама» яха девиз а йолаш.

Района доаркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт иттлагIча пятилеткa шоллагIча квартала чотах болх беш йола СССР Лакхехьарча Совета депутат «Октябра 40 шу» яхача совхоза комсомолка Даурбекова Зина. Кхай тIара балхаш толамца чакхдоах Кодзоев Асхьаба комсомольско - кагирхой бригадерча шоай норма 150—200 процент кхоачашъеча къонача механизатораша.

Производственни декхараш дика кхоачашду района промышленни предприятей къонача болхлоша а. Массаза а санна яхье хьалха латт «Электроинструмент» завода коллектив. Цехий, участкай кулгалхоша дика бувц цахаддаш шоай производственни заданеш кхоачашъю мехкарийи кагий нахи.

КъаьстIа белгалбаха беза «Электроинструмент» завода № 43 йолча цеха токараш Дзармотов Мувсаи Эльджеркиез Абдул-Разаки, литейно-прессови цеха прессовщик Сагов Урусхан, иштта дуккха кхыбараш.

Дика толамаш а доахаш общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш ба итташ бола трикотажницаш. Царех ба иттлагIча пятилетка чотах болх беш бола вязальни цехера заправщицаш Барахоева Зати, Оздоева Аьсет.

Хьинар лаьгI ца долийташ къахьег промкомбината, маькхеча завода, быткомбината, иштта кхыча предприятей кагирхоша а.

КIезига дац района дешархой чота тIа дика гIулакхаш. Школьни комсомольски организацеша каст-каста чакхдоах тIема, къахьегама ветеранашца производства хьалхалаттараш-ца вIашагIкхетараш, хьинаре дакъа лоац «Зарницен», «Орленоки» яхача тIема - спортивни ловзарашка, гитлеровски Германел котдаьнна 30 шу дизара хетаяь «Массаза а кийча!» яхача Еррисоюзни марше. Иштта дизза дакъа лоац металлолом гулъеча. Укхаза къаьстта белгалъяха еза хIара шера норма тIеххоачашъю № 1, № 3 йола Назрановски Пхьилекъонгий-Юртареи юкъера школаш.

Дика къахьийгар, укх шера итогех обкома комсомолои просвещене министерстваи грамоташ еннача ГIаьзе-Юртарчеи ТIой-Юртарчеи юкъерча школай производственни бригадаша а. Юртбоахама къахьегамхошта дика новкъостал даьд совхоз-техникума, №№ 14, 27 йолча училищай студенташа. Шераш яха еза шоай балха тIа низ, хьинар на кходеш, хьалкхувча тIехьенна кхетам луш болча хьехархой.

Царех ба ТIой-Юртарча юкъхьанцарча школера Бабина Светлана, Назрановски № 1 йолча школера Мартазанова Раиса, № 3 йолча юкъерча школера Яковлева Нина, Пхьилекъонгий - Юртарча юкъерча школера Гарданова Малика, иштта дуккха кхыбараш.

Шоай балха сий лакха лоаттадеш къахьег района унахцIенон учреждений къоначa болхлоша а. Масала, берий консультацерча медсестраша Мальсагова Раисаси, тубдиспансерча Ужахова Маржанеи.

ТIеххьарча хана района комсомольски организаце къаьстта теркам тIабахийта лелабу интернациональни атеистически кхетам балара болх. Дукха дукхагIа еш цу темаех лекцеш, докладаш, каст-каста чакхдоах тIема, къахьегама ветеранашца, Советски Эскара бIухошца, студенташца, писателашца вIашагIкхетараш, иштта кхыдола гIулакхаш.

Дукха ха йоацаш ЧИГУ университета студенчески агитбригадашо сакъердаме вIашагIкхетар хилар. Иштта безаме чакхдаьлар Пригородни района кагирхошца хинна вIашагIкхетар а. Доккха спортивни цIей а хинна дIаэттадар лоалахарча республикай волейболисташа, баскетболисташа, кIалтохаргах латаш хинна кагирхой яхьаш. Тха кагирхой самукъадоаккхаш а сакхетам лакхбеш а чакхдаьлар комсомола В. И. Ленина цIи енна 50 шу дизара хетадаь Грознерча ВЛКСМ Ленински райкома агитбригадаца хинна вIашагIкхетар а.

Ленински комсомол хьахиннача 56-ча шера накъаболхаш района кагирхоша пятилетка планаш ханал хьалха кхоачашъяра социалистически яхьа байракх дIахо а хьоргъя.

И. ДОДОВ,
ВЛКСМ Назрановски райкома секретарь.

ЦIЕЙ СИЙНА

ВАЙ республике эггара хьалха встречни план кхайкаяьча Назранерча «Электроинструмент» завода цехашка вIалла ца хиннача тайпара лакхъенняй къахьегама овсарле. ХIара болхлочо ше бехктокхаме лоархI пятилетка къоастамбеш дола шу дикача гIулакхашца чакхдаккха.

Цу йоккхача завода производственни деррига такилгаш чудолхача цехе хилар тхо. Из я сборочни. Юххера а укх чу вIашагIйохх электромашинкай кагий маьженаш, укх чура дIадолх цар наькъаш вай мехка а кхыча паччахьалкхенашка а.

Укхаза къаьстта хоалу къахьегама айенна ритм. Сиха, кадай лел балхага даьнна, говзал Iомаяь хьинар лолча кхалнаьха кулгаш. Дукха ба укхаза завод хьаялехьа денз болх а баь йоккха опыт йола шоай гIулакха говзанчаш. Царех я комсомола член, комсорг йола Эльджеркиева Аьсет. Кабела монтаж еш я из. ХIаьта дукхагIча даькъе кулг-кара бе безаш болх а ба цун бар, хIана аьлча из операци сергйола автоматика хIанз а вIашагIйоллаеннаяц Iилмахошта. Бакъда автоматикал дукха мелагIа лелац Аьсета кулгаш. Нормах 150 оатхала монтаж е езача 160—180-нета дIакхоачаю Аьсета из цифра.

Шийтта болхло ва комсомольско - кагирхой бригаде, цун бригадир я Экажева Лиза. Дукха ба сборочни цехе къона мехкарий а. Сиха лакхлу цар кулг-говзал, хIана аьлча камаьршача, йоккха балха опыт йолча бригадира новкъостал ду царна. «ХIара смена доккхийча хьоккхамашца чакхъяккха!» — иштта девиз йолаш къахьега дош деннад цар ер шу чакхдаллалца.

Цахаддаш шийн болхлошта юкъе хул бригадир Экажева Лиза. Цуна гу дика болх бер, во бер, цунна хов эшшача новкъостал де, хоза дош ала, дог айде.

Машинкаш вIашагIъеххача юкъера школа яьккха яьнначул тIехьагIа еннай Измайлова Цаэш. Цхьа шун ах шуи мара дац цо болх бу. Бакъда цу лоацача хана хьинар долча йиIий вIашгIехьдаьннад производства дукхагIйола говзалаш караерзае. Цуна хов клепка е, редуктор корпуса чуйолла, сборка е, кхыдараш де. Уж ерригa операнеш йоккхача говзалца а дика а ю Цаэша. ХIара сменагIа 200 машинка вIашагIйол цо. Планага диллача из хул 130—150 процент. Къахьегача дика толамаш дахарах Измайловай сурт завода Сийлен доска тIа даьккхад. Цаэшаца цхьана болх беш я Шадыжева Хьанифа. Цхьана болабеннаб ала йиш йолаш ба цар къахьегама никъ. ХIана аьлча, дукха ха яц Цаэш санна школа чакхъяьккхинчул тIехьагIа Хьанифа заводе къахьега ена а.

Бакъда бехктокхамегIа бола болх Хьанифайга кхоач. ХIана аьлча, цхьаккха брак йоацаш хул цо вIашагIъехка буромашинкаш. ЧIоагIа новкъостал ду Хьанифайна ше хьабеш бола болх дика хилийтара технически литературас. ХIаьта хIанз заводе дикагIйолча сборщицех цаI лоархIаш я Хьанифа. Цхьа ди дIадоладац цо шийн сменни норма 180—200 процент кхоачаш ца еш.

Цхьаькха а да керда. Цхьа операци чакхъяьлча багIачара хьа а гIувтташ шоашта тIехьашка - хьалхашка багIача новкъосташка машинкай оатхалаш дIа-хьа тела езаш хулар уж. Укх шера чIоагIа аттача даьннад из гIулакх а. МугIарех багIача сборщикашта улув гIолла дIаьха, шера транспортера лента да. Шоаш баггIача дIакхайдa цу тIа IотIайилла е хьаэца мара езац вIашагIйолляш латта машинка. ЧIоагIа раьза ба цу гIулакха кхалнах.

Къахьегама яхь айяра оарцагIъяьккхай укхаза еррига моральни а материальни а стимул. Никъ дIахьехаш, дIахьоккхаш цехе партийни организаци я. Къаьстта доттагIал тоссаденнад Экажева Лизас кулгаллеча бригада город Орджоникидзерча ОЗАТЭ завода сборочни цеха Халагова Ира керте латтача бригадаца. Цар социалистически яхь лоаттаю. Каст-каста вIаши хьоашалгIа ух уж. Цар дувц шоай производствах, коллективех, шоайла дагабуал, къахьегаме кердадар дIа-юха довзийт. Цар хьанал хьалха кхоачашду шоай социалистически декхараш.

А. САГОВ, тха соб корр.

МОСКВА. Ленински комсомола цIерагIча автомобильни завода коллективе дегаш айдеш болаш хьаллаьцай зиловски автомобилаш хьерий инициатива — Iилманеи технийканеи карагIдаьннар производства юкъедоаладелга сихдара, цун ларда тIа тIех дика продукци арахеца мощносташ дукхагIа хилийтара социалистически яхь вIаштIехьъяккхар.

АЗЛК № 3 йолча прессови цеха кагий штамповкаш еча участка Земляных Юле комсомольско-молодежни бригадо дика гIулакх дIадоладаьд: планагIа 1975 шера лаьрхIача темпашца продукци арахецаш болх бе. Цу гIулакха балха ха овхаяь, дикагIа йола балха приемаш караерзаяь ца Iеш болх аттача боаккхаш, къахьегама овсарле лакхъеш дола технически керладараш балха юкъедоаладе а дийзар. Из гIулакх хьаллаьцар завода комсомольцашеи къоначa производственникашеи. Из маьхера гIулакх дIадоладаьраш хIара ди тIехьагIа дукхагIа хул.

ХIанз Земляных Юле бригада балха темпаш сихъю 1974 шера программа 15 декабрга кхоачашъе, планал совгIа 17 эзар сомал тIех продукци яла гIерташ.

СУРТА ТIА: комсомольско-кагирхой бригада бригадир Земляных Юлия.

В. ХОХЛОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКА БОЛХ А БУ ДЕША А ДЕШ

Политически боккха лоархIам болча шин гIулакхаца белгалдаьннад ер шу вай мехка комсомола: комсомола XVII съезд хиларцеи, комсомола В. И. Ленина цIи лелаю 50 шу даларцеи. Вай мехка берригача комсомольцаша, кагирхоша къахьегама толамашца, дикагIа дешарца, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш хиларца белгалдоакх шоай цIей. Иштта дикача гIулакхашца накъайоагIа тха Ленински района комсомольски организаци а цу доккхача цIейна.

Масала, хьаэцаргья вай швейно - производственни объединене З. В. Дельмаевас кулгалдеш йола комсомольски организаци. Эггара хьалхарчарца хьаллаьцар объединене комсомольцашеи кагирхошеи «Къоастамбеча шера—хьинаре къахьегам» яха Вышневолоцки комбината ткачихаша дIадоладаь гIулакх. Объединене 248 комсомолеци кагирхои коммунистически къахьегама ударник яха цIи лелаеш ва. ХIанзле а пхе шера план кхоачашъяьй ялх саго. Царна юкъе я ВЛКСМ 17 съезда делегат хиннa Молочкова Наталья. «ДикагIйола комсомольско-кагирхой коллектив» яха цIи яккхара къовсам лоаттабу объединене пхе комсомольско - кагирхой коллективо. ХIаьта № 6 йолча цеха комсомольско - кагирхой бригада дикагIъяр лаьрхIа ВЛКСМ грозненски горкомо комсомола 17 съезда цIи енна я. Швейни объединене коллективо доаха къахьегама толамаш белгалдоехаш да республика дикагIйолча производственни коллективашта ниесса республикански Сийлен доска тIа дIаязъяь хилар из. Дукха ха йоацаш хиннача ВЛКСМ Ленински райкома пленумо шийн социам тIа белгалдаьккхар комсомольски болх дикагIа лелалга. Цу хьакъехьа дикагIчарех лаьохIар №№ 2, 5 йолча цехий комсомольски организацеш. Кагирхошта патриотически интернациональни кхетам луча доккхий толамаш даьхад цу организацеша. Отчетно - хоржамий комсомольски конференце белгалбаьхар дикагIбола производственникаш, бригадаш. Царна юкъе ба: Гуменюк Екатерина, Бедник Раиса, Молочкова Наталья, Лактеонова Елена, Денисенко Елена, иштта кхыбараш а.

Иштта дика лел комсомольций дешара, салаIара гIулакхаш. Объединене дика клуб, библиотека я. Традици хинна дIаэттад комсомольцашта, кагирхошта юкъе ГТО еррисоюзни спортивни комплекса нормаш дIалулга. Объединене 512 комсомольцех 217 саго «дошо», «дото» значокаш а йоахаш дIаеннай ГТО нормаш. ДикагIбола спортсменаш лоархIаш ба Зюкова Валентина, Морозова Ольга, иштта кхыбараш а.

Боккха теркам тIабохийташ да укхаза комсомольцаша шоай политически а дешара а боарам лакхбара гIулакх.

Швейни объединене комсомольски организаце политпросвещене 5 кружок я. Цу кружокашка дакъа лоацаш 150 саг ва.

Укх шера 13 йоI комсомолка 9 классе деша яхай. Комсомольски собранешка каст-каста дувш бераша дешара дешаш. Из гIулакх ледара леладечарна цIенхаштта критика ю.

Ленински района комсомольски организацешта юкъе хьалхалатташ хьайоагIа швейни объединене комсомольски организаци.

Б. ГАМУРЗИЕВ,
ВЛКСМ Ленински райкома инструктор.

ХЬАБЕНАР—ХАЛА А СИЙДОЛА А НИКЪ

ТКъоалагIча шерий хьалхарча юхьиге комсомоло хьалкхеваь ва со. Цулухьа дог тоха ца луш дагабохалац сона халача хана классови къиза къовсам лоаттабеш комсомолои кагирхошеи хьабена никъ. Социализм хьалъе йолаяьча хьалхарча халача, кхерамерча хана шийн вахар ца кходеш халагIча моттигашка хьалха латташ хьаера комсомол.

Парте, паччахьалкхено, халкъо боккха мах баьб Ленински комсомола. Ялх орден я цун байракха тIа къегаш.

Цун цхьа дакъалг мара доацача Нохч - ГIалгIайчен комсомоло ткъоалагIча шера денз халача хьалашка лира къовсам лоаттабаьб классови моастагIашца. Партийни организацей кулгалла, Советий органашца цхьана тIемо бохабаь боахам юкъаметтаоттабара, юрта боахама коллективизаци еш духьала хинна герзашца кийчъенна политически а уголовни а бандитизми кулачествои дIаяккхара, иштта дынах, дIаяхача замах юкедисача воча гIулакхашта духьала йола парте Директиваш кхоачашъеш Советски Iаьдал даьннача хьалхарча шерашка а дIахо йолача хана а лира къовсам лоаттабаьб Нохч-ГIалгIайчен комсомоло. Кулакий, бандитий карагIа кIезига комсомольцаш байнабац цу хана Нохч-ГIалгIайчене.

Цхьа масал доаладергда аз. 1929—1930 шерашка коллективизаци еш тхо долаш кулакий, дына керте латтарий хьалхленца йоаь дIаяьхар говраши шерчи. ДIаде дезаш дар ялат. КIезига дар дIадожа шерч, говраш, тракtoраш яцар. Детта доахи дIа а дожаш йоаллае йийзар гота. ЧIоагIа хала хIама дар из.

ХIаьта мел хала дар юрта язде, деша хову вола саг лаха.

ХIанз кхыча тайпара да гIулакхаш. Iалаьмате дика дукха комсомольцаш, кагирхой ба вай республике. Дийша, балха говзалаш йолаш болча царна производстве, искусстве, кхычахьа доккхий хIамаш карагIдувл. Ираз долаш я уж бахаш йола зама.

А. АЛИРОЕВ,
персональни пенсионер.

ПАРТЕ БЕЛГАЛДАЬР КХОАЧАШДЕРГДА

Парте XXIV съезде КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева аьлар: «Комсомольций хьинар, творчество, денал юкъе ца, дохийташ йола боахам хьалбареи культура дегIайоалаяреи участок лаха хала да. Комсомольски ударни гIишлош, къонача болхлой говзала групповой конкурсаш, гIишлош еш йола студентий отрядаш, кагирхой производственни бригадаш, къахьегамеи салаIареи аьканара лагераш — из деррига а комсомола, советски кагирхой вожака хьаддаи геттара эшаши дола гIулакхаш да».

56 шера лакха лоаттаю Ленински комсомола революце байракх, мадоаггIара кхоачашду Ильича васкеташ, дешаца а гIулакхаца а чIоагIду ше партена тешаме хилар.

Дукха дика гIулакхаш карагIдаьннад Грозненски комсомольски организацена, цун комсомольцашта. Мехкдаьтта чакхдоаккхараштa юкъе стахановски болам дIаболабаьр вар Мурдаев Мохьмад. Мехка эггара хьалха мехкдаьттеи цунах хьайоала продукташи кхояра гIулакх дIадоладаьр Грознева комсомольцаш бар. Комсомольски ударни гIишло я аьнна дIакхайкаяь хьалйир Грозненски химкомбинат. ХIаьта республика комсомольцаша шевски новкъостал лоаттаду Грозненски газ чакхйоаккха завод, лувчаш йола бассейн, спортивни зал хьалъеча.

Заводашкеи мехкдаьтта промыслашкеи шоаш кхо ца беш къахьегарца, вузашка, техникумашка, школашка дика дешарца, общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарца цар дIахо кхухь кагирхой ленински авангарда сий дола традицеш.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна лаьцача социалистически яхье доккхий толамаш дахарах юбилейни медалеш елар республика 1400 комсомольца. Царна юкъе кIезига бацар Грознера комсомольцаш а.

ВЛКСМ XVII съездага КПСС ЦК-ас дахьийтача моаршало, цига КПСС ЦК Генеральни секретара даьча къамаьло, цу съезда решенеша дог гIоздаьккха къахьег хIанз города комсомольцаша, берригача кагирхоша.

Городской комсомольски организаце дIахо дегIабоалабаьб «Пятилеткана — къоначар хьинаре къахьегам, говзал, лехараш» яха болам. Цунна юкъе дакъа лоацаш 30 эзар зIамсаги йоIи я.

Доккхий къахьегама толамаш доах города кагирхоша. Пхе шера заданеш толамца кхоачаш а яь, иттлагIча юбилейни пятилетка чотах болх беш 250-нех совгIа къона болхло ва. Царна я Грозненски швейно - производственни объединене швея - мотористк ВЛКСМ XVII съезда делегат Молочкова Наташа а.

ВЛКСМ XVII съезда хьалха йолленнача социалистически яхье толамаш дахарах цу съезда цIи лелае боккъо яьккхар 7-ча треста Грозненски МУС комсомольско - кагирхой бригадас, октябрьски бурув деттача балхий управлене № 213 йолча буровойс, кхычар.

Партийни профсоюзни организацей новкъосталца ВЛКСМ горкомо боккха болх бу коммунистически къахьегама тIехьарча болама юкъе кагирхой чуозаш. Промышленноста, гIишлош еча, транспорта предприятешка, кхычахьа болх беча 15 эзар комсомольцах 40 процент нах коммунистически къахьегама ударникаш ба.

Комсомола горкомо рузкъа кходара, из ца дойтара тIехьа комсомольски организацеша беш бола болх эргабаккхара йоккха йоакхо ю. Городе толамца болх беш я 1000 совгIа зIамсаги йоIи юкъе бола «Комсомольски прожектора» 289 штаби пости.

Комсомольски организацеша боккха теркам тIабохийт наставничество дегIайоалаяра. Комсомола горкомои райкомашеи вIаштIехьъяьккхай «Кагирхой дикагIвола наставник» яха цIи яккхара тIехьара социалистически яхь.

Кагирхой наставниккий конкурсе котбаьннараш ба: Грозный машинаькъа станце локомотиви депо слесарь В. А. Шакиуев, «Красный молот» завода токарь Е. И. Шиянова. Царна ВЛКСМ ЦК «Кагирхой наставник» яха знакаш еннай.

«Советски кагирхой духовни вахар хьахул вай революционни хьехама чIоагIача ларда тIа», аьнна белгалдаьккхар ВЛКСМ XVII съезде ше къамаьл деш Л. И. Брежнева.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X пленума решенеш кхоачашъеш комсомольски дешара кружокашкеи семинарашкеи Iомаю ленински къамий политика, Iилма атеизма дешаш.

Дикка дукхагIа ба хIанз партийни дешара системе дешабагIа кагирхой.

Боккха теркам тIабохийт комсомольцийн кагирхойи политически а экономически а дешара. Дешарах хьахула пайда лакхбара доккха новкъостал ду «КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъе!» яхача Еррисоюзни Ленински зачето. Цунна юкъе дакъа лоацаш 55800 зIамсаги йоIи я, царех 41300 комсомолец а волаш.

Ленински зачет йолча хана комсомоле дIайийцар 3783 кагирхо, 250 саг парте членалла вала могавир, 6100 саг «Коммунистически къахьегама ударника» цIи еина ва.

Шеко яц города кагийча нахеи мехкарашеи парте указанеш, ВЛКСМ XVII съезда решенеш толамца кхоачашъергхилара.

М. ГАЙСАНОВ,
ВЛКСМ Грозненски горкома секретарь.

БЫТОВОЙ ГӀУЛАКХ — ЛОАРХӀАМЕ БОЛХ

Бытови хьашташ кхоачашде-ча организацех халкъабоахама йоккха а дика а механизированни отрасль хьаянза ярг ца хиларах йола КПСС XXIV съезда указанеш бахача наьха цахаддаш дегӀадоагӀа бытови хьашташ боккъонца кхоачашдара тӀаерзаяь я. Цудухьа производственни принципах вӀашагӀ а тохаш специализаци еш я бытови гӀулакхаш дара предприятеш. ХӀьата хӀанзле а хьагуш да йоккхий специализированни предприятеш хьаяьча дикагӀа болх бе вӀаштӀехьалга, къахьегама овсарле, хьахула пайда сихагӀа лакхлулга, наьха хьашташ кхоачашдечара кердадараш карадерзаде аттагӀа долга.

ХӀанз тха системе болх беш я производственни хьисапе специализаци яь йола «Рембыттехника», «Телерадиоремонт» оала республикански объединенеш, бахача наьха барзкъаш тега фабрика, ремонтно-гӀишлошъю управлени. №№ 3, 4 йола Горбыткомбинаташ, кхыйола предприятеш.

Пятилетка дӀадахача 3 шера Грозне хьал а яь болх бе йолаеннай шера 900 эзар сома маьха болх бе низ бола кога гӀирс бу а ремонт ю а предприятеш, 200 эзар сома наха гӀулакх дергдола 26 моттиг йола парикмахерски. Гудермесе — цхьан сменагӀа 575 килограмм барзкъаш дутта а цӀенду а предприятеш. Иштта Назрань, Аргун городашка, Ножай-Юртовски, Советски, Шелковской районашка, кхычахьа хьалъяьй бытови гӀулакхаш ду комбинаташи кхыйола объекташи. ХӀьата 2 миллион сомага дӀакхоачаш дегӀаенай предприятей керттера фондаш.

Предприятеш хӀанзарча оборудованеца кердаяхара а дукха балхаш даьд тха коллективаша. ДӀадахача 3 шера нийца а нийца Iоттаьай 2000 гаргга тайп-тайпара оборудовани, алсамъяьнай мастерскеш, ательеш, хӀамаш хьачуийю а прокатни а пункташ. 1971 шу долалуш хиннаращца нийсйича 40 совгӀа тӀакхийттай уж, цу даькъе юрташка 30 а кхеташ.

Кердадараш балха юкъедоаладеш а дукха балхаш даьд тха системе. Бахача наха чӀоагӀа эшаш дола 40 совгӀа керда гӀулакх карадерзадаьд дӀадахача 3 шера. Царех да бос болча телевизорашта, антеннашта ремонт яра, кӀаьда мебель бӀегӀинга шляпаш химически цӀенъяра, хийи доми тӀаэцаргбоацаш натуральни а синтетически а элтарех, тхах даь барзкъаши кхыйола изделеши кремный-органически препаратаца кийчъяра балхаш. Бахача наьха хьашташ цӀагӀа кхоачашдара, заказаш хьайдара керда форма балха юкъейнхьай, хӀаьта 75—80 процент чоалханерча бытови техникана ремонт елга цӀагӀа дӀа а ухаш кхоачашдеш да.

ДӀахо дегӀайоагӀаш я уж баххача дӀа а ухаш юрташкарча наьха бытови хьашташ кхоачашдара форма. Цу формах кхоачашдеш да барзкъаш, кога гӀирс тегара, чоалханерча техникана, мебела, кхыча аьшка хӀамашта ремонт яра, дахчанцара, кхыдола балхаш. Духхьал дӀадахача хьалхарча ах шера 652 эзар сома балхаш даьд нах баххача дӀа а ухаш. Дерригаш а лаьрхӀача 425 тайпара бытови гӀулакх ду республике бахача наха.

Тоаеннай къахьегамхошта бытови гӀулакхаш дара культура, дикал, иштта цунна эша кадраш кийчъелга. ДӀадахача, 3 шера шоай балха говзал лакхъяьй 1324 саго. Цул совгӀа тха Министерства системерча предприятешка балха венав профессионально-технически образовани йола 588 къона болхло.

Цудухьа пятилетка 3 шера 3 миллион гаргга сомага дӀакхоачаш дегӀадера бытови гӀулакхаш делга, юрташка 1,07 миллион а доагӀаш. Пятилетка къоастам беча шера план 28 декабре кхоачаш а еш планал совгӀа 60 эзар сома пайда бара социалистически декхараш тӀайнцадар тха коллективаша. ХӀьата укх шера дӀабахача 9 бетта планал совгӀа 59,4 эзар сома бытови гӀулакхаш даьд республике бахача наха.

Цу социалистически яхье хьалха латташ хьайоагӀа барзкъаш тегача надлопина фабрика, ремонтно-гӀишлош управлене коллективаш. Барзкъаш деча фабрика коллективо моттигерча предприятей коллективашта юкъерча яхье хьалха латтарца дукха хана дена лелаю Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Советен Облсовпрофен карара хара тела ЦӀе байракх.

Хьалха тӀанийца хиннача социалистически декхарашка юха хьажара болам дӀа а болабаь керда тӀанийца декхараш толамца кхоачашдеш я цу фабрика №№ 19, 1 йолча ательей коллективаш.

Белгалбаха беза шоай пятилетка планаш хӀанзле кхоачашъяь барзкъаш тегача фабрикера мастераш Л. И. Бекова, Я. Чиркина, А. Н. Чиканова, М. Н. Личманова; Телерадиоремонтера» радиотелемеханикаш — Г. М. Иванов, А. Н. Поляков, В. Г. Маханин; № 4 йолча Горбыткомбинатера закройщик А. М. Шамурзаев, когагӀирс бераш — Д. Мархиева, М. Аванесов, Э. Мнацаканов, заготовщицаш К. Погорелова, В. Г. Гура, кхыбараш.

1975 шера чотах болх беш ба барзкъаш тегача фабрика хьалха латтараш — А. Тадевосян, А. Н. Мельникова, О. Басенко, О. С. Усик, М. Магомадова, А. П. Лысова кхыбараш.

Бытови гӀулакхаш дара культура лакхъеш, болх дика беш производстве хьалхе лелаеча 40 соацӀа сага еннай СССР орденаши медалаши.

Цунца цхьана хоадамболла кхоачамбоацараш а да бытови гӀулакхаш дара предприятешка. Тха балхаца каст-каста нийслу йиллача ханна заказаш кхоачаш ца делга, гӀулакха баьккхача нахана гӀожа хилар, сов мах баккхар, заказаш во кхоачашделга, хьалъеш йола гӀишлош ший хиннахьа болх бе дӀа ца йолаялийтар, производственни низашкеи технологически оборудованеги дукхагӀа пайда бергболаш болх ца байталга.

Укх пятилетке керда хьалъергья Веданеи Надтеречнии райцентрашка бытови гӀулакхаш ду 2 комбинат, Грозне — шера 900 эзар сома бытови хьашташ кхоачашдергдола цӀена мебель хьаеши ремонт еши хургйола специализированни предприяти, 3130 эзар сома заказаш шера хьаэцаргдола быта ЦӀа. Иштта быта 12 цӀа хьалдергда колхозашкеи совхозашкеи. Цул совгӀа, промышленни предприятеша, совхозаша, колхозаша шоай чотах хьалъергья быта 48 цӀаи, 41 комплексни пункти чухургйола гӀишлош.

Цу дерригеша хоадамбоплаш тоадергда къахьегамхой хьашташ кхоачаделга, чӀоагӀа шерьергья предприятей сеть, дегӀайоалаергья бытови гӀулакх дара культура.

Г. ИНАРКАЕВ,
Нохч - ГӀалгӀай АССР бахача наха бытови гӀулакхашдара министр.

Белорусски ССР. Хьежараш-та дукха езаш я Барановически городской культура ЦӀен «Юрочка» яха халхарий ансамбль. Из коллектив хиннай Москве, Белоруссе дукхача городашка. Самодеятельни артистий кадайча халхарашка хьийжаб Чехословакеи Польшеи. «Юрочкай» репертуаре дукхагӀа дараш белорусски халкъа халхараш да.

ХӀанз ансамбль ер шу довш хьежарашка гойта керда программа кийчъеш я.

СУРТА ТӀА: ансамбль «Юрочка».

Э. Кобека сурт.
ТАСС фотохроника.

БЕРЕХ ДОЛА ДУВЦАРАШ

Хингалаш

ЯлхлагӀа шу долаш волча кӀаьнка Хьусе даи нанеи Iурре денз сарралца цӀагӀа хилацар. Иштта шоай балхашка баха цӀагӀа бацар уж тахан а. Кхы бер а доацаш, бӀарччача дийнахьа даь-наьнаца хулар кӀаьнк.

ЦӀагӀарча дезарех яьлла, цхьацца хӀамаех кулгаш детташ лийнна кӀаьд а енна, салаӀа дагахьа, ийча латтача дивана тӀа гарахьа яьннаяр Хьусе къаенна даь-нана. КӀаьнк ший лоӀаме висавар.

Ткъаьх минут яьккхаяр йоккхача саго тар кхийтта уллаш, ТӀаккха цӀаьхха сома а яьнна, урайккхар из.

«КӀаьдъенна яле а, хӀанз ноанал де ца эттача яргъяц,— аьлар цо ши-шийца. — Пхьарсий низ-м дӀабаьннаб, сона фуннагӀа хете а.

—Хьай хӀана гӀеттай хьо, йоккха нани? Йоллача алла хьайна кӀеззига кхы а, — даьнаьнех къакетам бир виний воӀо, СалаӀа хьайна..

— Йиш яц, са кӀаьнк, йиш яц. ГӀадъяха улларгъяр йиш яларе.

— Айя, хӀана яц из йиш, йоккха нани? КӀаьд ма еннайий хьо! — Аз хингалашта белла бод хьалхьайна хургба хӀанз. Хингалаш хьаде ха кхаьчай, — шортига дӀайолаелар из нана-цӀа долчахьа. — Каста балхара чубоагӀаргба вайбараш — хьа даи нанеи. Царна дика хетаргда кӀаьд а бенна, мец а бенна чубоагӀашехь а дӀайха хингалаш кийчча Iоттадича.

— Кхуврга хьа, йоккха нани уж де-м. ХӀанз хьона хийттача тайпара дукха де а дезарг мичад хьа уж..

—ХӀана ях Ӏа, кӀаьнк?

— Хингалашка йолла Ӏа кийчъяь лаьттача кӀолдах нийсса ах кӀолд аз йиай, йоккха нани.

◆

Дас баьккхача новкъа

Ший кӀаьнка цӀагӀарча гӀулакхий хьакъехьа класса кулгалхочунца къамаьл деш вар ялхлагӀча классерча дешархочун да. Дас кодадеш хиннар дешара гӀулакх дацар. Школера чуваьнаьнул тӀехьагӀа цӀагӀа цхьанна деча хӀамах кулг тоха тӀера воацаш кӀаьнк хилар дар цо дувцаш хиннар.

— Кхыметтел ший ботинкех щетка хьакча а доастама хет цунна. ХӀанад хьа из, аьнна, бехк баьккхача, вӀалла кӀаттӀа а боаццаногӀа оал цо, уж-м нане е Кале (кӀаьнка йоккхагӀа йола йиша я Кали) IоцӀенъергъяр. Со воалларгва хӀанз уж цӀенъеш!

ЦӀаьхха къонахчов вӀалла дага е ца хиннар хьаттар хьехархочо:

— Ӏа Ӏайха хьокхий хьай ботинкашта щетка? Е кхычо ду хьона из гӀулакх?

«ХӀанз фу дувц укхо», аьлча санна, цкъа хьехархочоа бӀара а хьежа, юха ший ботинкашка а хьежа, жоп делар кӀаьнка дас:

— Са-м сесаг ма йий из да!

Хьехархочо кхетадир ше де деза хӀама нанна е йишийна дӀатӀадехка кӀаьнк Ӏамара бахьан малагӀа да.

Хь. ОСМИЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

«Болата Джеймс»

Дохадаь цӀеша даьха когаш, сов дукха лелаяь тишъенна маьхьсеши демийла яьккха кӀаьдвалар белгало еш йола юхь елаенна йолаши — иштта духьалвера Виксберг яхача города (Миссисипи штат) окружной сула зааенна юхе шийга хьежаш лаьттача моттигерча негрий организаце активисташта негрий граждански бокъонаш бахьан къовсам лоаттабу Джеймс Мередит. «ХӀаьта а дир-кх Ӏа из, Джеймс!» — аьлар из мархӀа а велла, дотта гӀех цхьанне. Иштта чакхбаьлар Джексон яхача городера Виксберге кхаччалца Д. Мередита баь 80 километр бӀаьха бола никъ.

Цу цхьа моллагӀа боацача халача наькъа аравала лаьрхӀар по моттигера негрий дог айде расисташа кхерам тӀатувсашше а царга кхадж тоссача хьинарегӀа дакъа лацийтараи. Из хӀанад аьлча, Миссисипи штате хиннача тӀеххьарча хоржамий анализо хьахьекхача бесса, дукхагӀа бола негрий регистраци яь хиннабац участкашка, цудухьа хоржамашка дакъа лаца йиш йоацаш бисаб. Из хиннад Ӏаьдала органашка негрий цӀи хеза бола активисташ чакхбовлар кхераш моттигерча расисташа кхерам тӀатувсарах. Масала, штата йоккхагӀа йолча городе Джорджия Атланте города мэралла хержа хиннав негр М. Джексон, хӀаьта Лос-Анджелосе иштта мэралла хержа хиннав негр Т. Брэдли.

БӀаьхача новкъа ше аравоалаш Джеймс Мередита аьннад: пагахьа санча Виксберга окружной суд йолча кхаччалца расисташа хӀама ца деш 80 километр гӀаш аз никъ бой гаргагӀа ухкача хоржама пункташка дӀа а ухаш хоржамхойла шоаш дӀаязбайта кхераргбац неграш. Марш, Мередита яхачох, дукха хӀама ца деш чакхъяьннай, цхьацца йолча моттигашка «кока-кола» чу хинна яьсса шушаш цунна тӀехьа кхувсаш хинналгеи «документаш хаттар» духьа полице из массехказа соцавари ца лаьрхӀача. Цхьабакъда из никъ Мередита баьб расисташа тӀатувсача кхерамах кхера ца везилга гойташ. «Кхерам тӀатийса ха чакхъяьннай, — аьлар цо. — ХӀанз къовсам лоаттабе беза».

Ший хьамсарча штате «Болата Джеймс» аьле цӀи йоккх Мередитах. Из цӀи цун тӀехьа чӀоагӀъеннай негрийи кӀайча наьхеи нийсхон граждански бокъонаш бахьан лоаттабеча къовсама из юкъевахача гӀоне. 1963 шера, штата расисташа фуннагӀа леладой а, расистски порядкаш йолаш хиларца гӀоръяьнна йолча Миссисипи штата «кӀайбарий» университет ше дӀаэцар дехаш заявлечи елар Джеймс Мередита. Штате этта къаьна Ӏаьдалаш толхаде гӀерта хьалхара негр из хилар. Университета наӀарах хьодӀачувоале къиза Ӏазап тӀаоттадергда оаха хьона аьнна Мередит кхераве гӀийртар расисташ. Денал долча зӀамигача сага га даккха эттар негрий организацеш. Шенхаштта расови волненеш хургйолаш яр Миссисипе. ТӀаккха довна юкъедахка дезаш хилар федеральни Ӏаьдалаш. Президента Дж. Кеннеде тӀема бӀу бахийтар расистех Мередит кӀалхаравакхеи салтий гебагӀашца мукъагӀа американски конституце сий хьаллацеи.

1966 шера ший цӀи хезача «кхерама духьаларча» 320 километр бӀаьха болча наькъа араваьлар Джеймс. Из чакхбоалаш бар Теннесии Миссисипи яхача шин штатий эггара чӀоагӀагӀа расизм йолча городашка гӀолла. Цхьабакъда гаьнвалале расистски пхо кхийтта чов а хинна дӀахо никъ бе ца могаш висар Мередит. Цунна леррагӀа яхар негрий организацей активистий группа.

Укх шера Миссисипи штататара США конгресса викалий палате харжийта ший кандидатура оттае лаьрхӀа ва Джеймс Мередит. Ший мукъагӀа кандидат волаш хоржаш хургва из. Моттигерча расистий хоржама кампанена из юхе ца вита гӀортарах хӀама хилацзар. Города окружной судахочо аьлар, ший мукъагӀа кандидат волаш хоржамашта юкъеваха Мередита ловш дар закона духьала дац. «Къовсам дӀахо а лоаттабергба», — йоах дог майрача «болата Джеймса».

В. БАЙДАШИН,
ТАСС корреспондент.
Нью-Йорк.

СОМАЛИЙСКИ АСУАН

1969 шера сомалийски революци хинначул тӀехьагӀа дӀаяхача хана СССР-ои Сомалеи дӀа-юха леладу экономически технически гӀулакхаш дӀахо дегӀадаьхкад, хӀаьта кхы дӀахо а тоалургхилара дика белгалонаш йолаш а да. СССР новкъостал а деш Джуба яхача хи тӀа хьалъеш латт гидрокомплекс.

Фаноле. Из дукха йоккха йоацача Джуба уллув уллача поселка цӀи каст-каста гучалелх моттигерча газетий оагӀонаш тӀа. Сомалийцаша доккхал а деш оал: «Тха а хургья тхоай Асуан», аьле. Гидроузело мехка къулбехьене электроэнерги дургья, торо хулийтаргья Джуба лохехьарча бассейне дадача докъалуш долча, бакъда дӀайийна хӀама дика хьувкъаш долча эзараш гектараш лаьтташта хий дилла.

— Сунт теха а хий дилла сангараш яьха а яьлча, укхаза меллар дийнлургда, — йоах гӀишлон керттерча инженера Али Мухамед Фараха.

Асатрян Николая, укхаза болх беш болча советски специалистий кулгалхочо, алхха СССР-е яь ца Ӏеш цхьадолча доазол дехьарча мехкашка а йоккхий гидротехнически объекташ хьалъяра опыт йолча, вовзаш волча инженера дувц:

— Автор московски инженер Асташкин Юрий вола комплекса технически проект Сомале оагӀонгахьара чӀоагӀъяьй ер шу долалуш. Договорага хьежача из хьалъяь яргья ворхӀ шера. Де деза балхаш мел доккхий да хьахьокх укх цифраша. Еррига хьалъергья 1430 объект. Царех я, эггара хьалха хина тоха Сунт, ГЭС а йолаш гидроузел, 52 километр йӀаьха магистральни сангар, 40 эзар гектара тӀара оросительнии дренажнии сеть, насосни станцеш, высоковольтни электрически линеш, деррига дӀоахал 100 километрга кхоача дамбаш, наькъаш. Советски Союзо цига лоаттаю материалаш, машинаш, оборудованеш кредитагӀа лоаттаю.

Толамца дегӀадоагӀаш долча советско-сомалийски гӀулакхаша, царех цаӀ Фанола гидроузел хьалъяр а долаш, тешаме бакъду колониальни лоала кӀалхара даьнначеи доалаш латтачеи халкъашта масса оагӀорахьара новкъостал а деш дӀахьош йола КПСС ленински курс дика кхоачашъеш хилар.

В. БУЛИМОВ,
АПН соб. корр.
Могадишо.

БЕЛФАСТА УЛИЦАШКА

Лонг Кеш яхача концлагере халача хьал тӀа болаш чубоаккабеча, суди следстви йоацаш кӀарцхала саьрг техача картал чухьнахьа лелабеча 1000 саг совгӀа болча тутмакхаша хьею забастовкаш нах лийца боаккабеча кхыча моттигашка дӀаьржай, хӀаьта интернировани соцаяри «Чрезвычайни мерех» дола закон дӀадаккхари дӀадехеш бола Къилбаседерча Ирландера дукхха къахьегамхой гӀовттабаьб.

Автобусехи грузовикехи яьча йоагаш йолча баррикадашца дӀакъайлай Белфаста католически гетто улицаш. Дуккхача районашка герзашца вӀаши довнаш ду. Лондонера Белфасте хӀанз 16 эзар сагага кхоачаш долча английски бӀунашта новкъостала керда бӀухой бахийтаб.

СУРТА ТӀА: Белфаста улицашка.

Телефото АП—ТАСС.

СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆

ФУТБОЛ

ДӀадахача шоатта дийнахьа СССР футбольни чемпионата шоллагӀча лига йиьлагӀча зоне ловзача командаша тӀеххьара тур чакхъяьккхар. Грознера «Терек» С. Орджоникидзе цӀерагӀча стадионе Тамбовера «Ревтруд» тӀаэцаш яр. Цхьабакъда из вӀашагӀкхетар цу шинна командана цар шоай зоне йовкхаш йола моттиг хьакъоастаяра цхьаккха лоархӀам болаш дацар. ХӀана аьлча зонера ловзараш чакхдала массехк тур хьалха хоьш дар «Терека» хьалхареи «Ревтруда» тӀеххьареи моттигаш яьхалга. Дале а, вӀашагӀкхетар къовсам болаши хьежараштa сакъердамеи хилар. Из хьагойт цу матче цхьаккха командас котало ца яккхаро а — вӀашагӀкхетара счет — 2:2.

ХӀаьта цу дийнахьа йиьлагӀча зонера кхыйола матчаш иштта чакхъяьлар:

«Рубин» (Казань) — «Торпедо» (Тольятти) — 3:3, «Дружба» (Майкоп) — «Сокол» (Саратов) — 1:0, «Машук» (Пятигорск) — «Труд» (Воронеж) — 0:0, «Динамо» (Махачкала) — «Сталь» (Орел) — 3:2, «Волгарь» (Астрахань) — «Салют» (Белгород) — 2:1, «Баррикады» (Волгоград) — «Авангард» (Курск) — 2:1, «Локомотив» (Оренбург) — «Спартак» (Йошкар-Ола) — 2:0, «Металлург» (Запорожье) — «Волга» (Ульяновск) — 1:0.

КХЫ А ШИЪ ДУНЕН РЕКОРД

20-гӀа октябре денз 25 октябре кхаччалца городе Каунасе чакхдаьлар кагирхошта юкъе штанга эйяра СССР-е хьалхле яккхара дола къовсамаш. Цига дакъа лоацаш вар Нохч-ГӀалгӀай АССР «Урожай» общества викал Сайдуллаев Адам. Ший санна дозал долаш болча атлеташта юкъе чемпион хилар цунах.

Дунен ши рекорд а оттайир Сайдуллаева: (рывок — 146 килограмми, толчок — 185,5 килограмми).

Цун тренер ва СССР спорта мастер Кодзоев ИбарахӀим.

МАСТЕРА НОРМА КХОАЧАШЪЯЬЙ

Укх деношка Душанбе чакхъяьлар классически тайпара кӀалтохаргах латара йола Еррига союзни турнир. Цига шоллагӀа моттиг а яьккха СССР-а спорта мастера норматив кхоачашйир вай республикерча Алиев Хьаьжас.

ЕРРИГСОЮЗНИ ТУРНИРЕ

26 октябре Элиста яхача городе яхай Нохч-ГӀалгӀайчен классически кӀалтохаргах летарий команда, цун юкъе ба Асланбеков Лема, Хожаев Сулейман, Самбиев Муса, Бубаев Ханпашаи Абаев Асланбекаи.

— Оаха дакъа лоацаргда, — аьлар команда тренера СССР спорта мастера Идигов ТӀауса, — генерал-полковник Городовикова приз яккхара хетаьча Еррагсоюзни турнире.

Турнир дӀайолгеннай селхан, 28 октябре.

Шахматаш

Городской шахматни клубе дӀахо хьоц я республике шахматех хьалхара моттиг яккхара маӀача наха юкъера яхьаш.

ШоллагӀча туре Колодяжне котало яьккхар Шмойловгара. Хьежарий теркам тӀаозаш чакхдаьлар спорта мастералла кандидата Ведзижева спорта мастерацa Дорошкевичацара вӀашагӀкхетар. Цига котваьлар В. Дорошкевич. Машар баь чакхдаьлар «Труд» обществера Сергееви Богдановеи ловзар. Шин партии — Якутовичи — Ошаеви, Хуршудови — Алимови контрольни ходаш а яь ца ловзаш тӀехьъяьхай.

КӀирандийнахьа чакхъяьннача кхоалагӀча туре машилнаькъахочунца Шмойловца ловзаш шоллагӀа очко яьккхар спорта мастера Дорошкевича.

Сергеевгара котало яьккхар Алимова Колодяжни эшавир студента Якутовича. Белгалдаккха доагӀа Якутовича из хьалхара коталон Колодяжне хьалхара эшари хилар. Дий сахьата лайзачул тӀехьагӀа тӀехьъяьккхар Богдановеи Ведзижевеи партии.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

29-гӀа октябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — ПередачаӀ программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Москвен яхе вӀашагӀкхетар. 15.45 — ПередачаӀ программа. 15.50 — Комсомол хьахиннача денца хетадаьча документальни фильмий программа. 17.15 — Босбола телевидени. Хьа вахара гӀулакхана книжка. 18.00 — Пропагандисташта долча новкъостала. Къилбаседа Кавказа халкъашца эрсий халкъа доттагӀлеи гӀулакхаш дӀадоладар. Iилман болхлочун Исаева выступлени (нохчий меттала). 18.10 — «Советски Россим» яхача газетах дола фильм. 18.36 — Киножурнал. 18.45 — Кхашка хиш дехкара хадданза геркам тӀаахийта. Специалиста хьехамаш. 19.00 — Финлянди — Советски Союз. Пайда болаш цхьана къахьегара масал. Передача дӀахьу Центральни Телевиденен Еррагсоюзни радиои политически обозревателa Потаповс. 19.40 — Комсомол хьахиннача денна хетаяь. «Са тӀехье» яха Горбатова телевизионни спектакла премьера. «Алеша» Гайдаш а Павлик Гамаюн а» яха I-гӀа дакъа. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. ДоттагӀий юхь-сибат. Передача дӀахьу йоазонхочу Алексина. 22.15 — Босбола телевидени. Комсомола иллеш. 22.40 — Кердадараш. ПередачаӀ программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Гургал» яха театр. 18.30 — Себеднус. Концерт дӀахьу Чайковске цӀерагӀа йолча дунен халкъашта юкъерча 5-гӀча конкурса лауреата Агораняна а СССР-а Паччахьалкхен Академически симфонически оркестро а. 19.00 — Нохч-гӀалгӀайчу гӀолла. Информационни программа (эрсий, гӀалгӀай меттала). 19.20 — Хоамаш реклама. 19.25 — Шоана, бераш. 19.35 — Комсомол хьахиннача денца. 21.10 — «Хьа орденаш комсомол» яха телевизионни фильм 3-гӀа сери.

30 октябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — ПередачаӀ программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Хьа вахара гӀулакхана книжка. 10.15 — Горбатов. «Са тӀехье». Телевизионни спектакль. «Алеша Гайдаш а Павлик Гамаюн а» яха I-гӀа дакъа. 15.55 — ПередачаӀ программа. 16.00 — Документальни фильмаӀ программа. 16.30 — Шолохов. «Поднятая целина». Литературах йола передача. 17.30 — Грозненский ацетонови завода 40 шу да. 18.10 — «Социалистически индустри» яхача газета «Юртара вахар» яха фильм. 18.25 — Пятилетка 4-гӀа шу. Ачхой-Мартановски районa кахьегамхой гӀулакхаш а планаш а. 19.25 — «Са тӀехье» яха Горбатова телевизионни спектакла премьера. «Номер I-гӀа йола коммуна» яха 2-гӀа дакъа. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Футболах йола отборочни матч. Ирландe сборни — Советски Союза сборни. Ирландера трансляци. 23.00—Босбола телевидени. «Спортлото» тираж. 23.10 — Дунен хьалхара моттиг яккха шахматех ловзар. 23.15—Кердадараш. ПередачаӀ программа.

II ПРОГРАММА

17.30 — Босбола телевидени. Кагирхой творчества. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Телевидение Волгоградски студе передача. 19.25 — «Производственно - технически информаци» яха киножурнал. 19.35 — Нохч-ГӀалгӀайчу гӀолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 20.05 — Халкъа творчества (нохчий меттала). 20.35 — «Машарeи социализмаи гӀулакхаш» яхача журнала фильм. 20.40 — 02, лалувгӀаш я.

РАДИО

29-гӀа октябрь

5.00 — Москва. 6.30 — Юртара Iуйре (эрсий меттала). 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий». Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 Москва. 8.15 — ПередачаӀ программа. 8.15 — Хоамаш—горсете гӀолла. 8.25—Комсомолахи кагирхойхи дола Нохч-ГӀалгӀай иллеш (гӀалгӀай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Керда обрядаш вахара юкъе йоалаш латт. ВЛКСМ-а Грозненски райкома хьалхарча секретара Деииева выступлени (нохчий меттала). 16.15 — «Цхьаккх тӀехьависа сат хила йиш яц юхе» яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.30—«Пролетарски интернационализмаца» яха исторически Iилмай кандидата Юсуповой беседа (эрсий меттала). 16.45 — Пятилетка гӀишлошхьалъеча къона грозненцаш. Комсомол хьахиннача денна хетаяь передача (эрсий меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала). 18.40 — Москва.

30 октябрь

7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Моттигерча композиторий иллеш (нохчий меттала). 8.45 — «Деррига дикаш сага ду» яха беседа (гӀалгӀай меттала). 16.00—Фашистски Германел котальна 30 шу дизарга. «Хьона дагадогӀий новкъост...» (эрсий меттала). 16.15 — «Пропагандист» яха зарисовка (нохчий меттала). 16.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 16.45—«Къахьегамга хьежжа лоархӀам а ба» яха корреспонденци (гӀалгӀай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий гӀалгӀай меттала). 19.35 — «ХӀанзара ханара къона саг» яха радиовыпуск (гӀалгӀай меттала). 20.05 — Юртабоахама къахьегамхошта дола концерт (гӀалгӀай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш. Iуйрийна цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гӀолла 15—20. Грозне 16—18 градус йӀовхал йолаш хилен тарлу. Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, наг-нагахьа доӀа я делхаш, бе-беча оагӀорахьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура буйсашка 6—11, деношка 12—17 градус йӀовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-80-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии—2-80-71.

Газет арадувл шинареи, ерш, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 10208.